

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2023 – 2027

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Dobre Gminy

ROZDZIAŁY I - V

Fundusze
Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Spis treści

I.	CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO	3
	Nazwa LGD i forma prawna	3
	Opis tworzenia partnerstwa terytorialnego i doświadczenie LGD.....	3
	Struktura LGD.....	4
	Proces decyzyjny	4
	Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym	4
II.	CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR.....	6
	Ocena społeczno-gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej.	8
	1. Specyfika obszaru	11
	2. Dziedzictwo kulturowe	13
	3. Infrastruktura turystyczna	13
	4. Aktywność mieszkańców i problemy społeczne	14
	5. Grupy docelowe.....	15
III.	PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	15
	1. Identyfikacja interesariuszy	16
	2. Informacje o procesie przygotowywania LSR	16
	3. Warsztaty i otwarte spotkania informacyjne.....	16
	4. Badania ankietowe	17
	5. Zbieranie uwag dotyczących LSR	17
	Karty przedsięwzięć - łącznie w trakcie trwania procesu przygotowania LSR interesariusze i partnerzy projektu	17
	6. Udział interesariuszy w procesie wdrażania LSR.....	17
IV.	ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR	18
	1. Komplementarność programowa	23
	2. Komplementarność przestrzenna	23
	3. Komplementarność problemowa.	23
	4. Komplementarność proceduralno – instytucjonalna	24
V.	CELE I WSKAŹNIKI	32

I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

Nazwa LGD i forma prawna

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Dobre Gminy jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych, w tym jednostki sektora finansów publicznych. Stowarzyszenie posiada osobowość prawną, którą nabyło z dniem 23.04.2008 r. – data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, nr KRS: 0000303559

Nadzór nad stowarzyszeniem sprawuje marszałek województwa zachodniopomorskiego. Podmiot może prowadzić działalność gospodarczą służącą realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. Stowarzyszenie w swojej strukturze posiada cztery organy kolegialne: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisję Rewizyjną oraz Radę.

Opis tworzenia partnerstwa terytorialnego i doświadczenie LGD

Lokalna Grupa Działania jest usytuowana na obszarze czterech gmin powiatu polickiego. Gminy ściśle współpracują ze sobą w wielu dziedzinach i graniczą ze sobą. Nowe Warpno (gmina miejsko – wiejska) graniczy z Policami (gmina miejsko – wiejska), Police z Dobrą, a Dobra (gmina wiejska) z Kołbaskowem (gmina wiejska). Obszar LGD położony jest po lewej stronie Odry, a od zachodniej strony kończy się na granicy z Niemcami.

Lokalna Grupa Działania Dobre Gminy powstała w celu prowadzenia działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich oraz mobilizacji i integracji mieszkańców do aktywnego udziału w tym procesie. W sierpniu 2007 roku, z potrzeby współdziałania na polu promowania aktywności społecznej i wspierania rozwoju opartego na lokalnych zasobach, w sposób oddolny wśród samorządowców, liderów lokalnych, przedsiębiorców, stowarzyszeń oraz mieszkańców gmin powiatu polickiego zrodziła się idea utworzenia wspólnej płaszczyzny współpracy dla samorządów, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców.

W 2008 roku utworzono stowarzyszenie i wpisano je do KRS. Następnie LGD wspólnie z wszystkimi grupami społecznymi stworzyło Lokalną Strategię Rozwoju, którą realizowało w latach 2007 – 2014. W ramach działania 4.1/413 „Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju” stowarzyszenie zebrało 81 wniosków, z czego dofinansowanie uzyskało 37 wniosków. Powstały wówczas obiekty, dzięki którym możliwa jest integracja mieszkańców (świetlica, skatepark, teren rekreacyjny) oraz zwiększyła się atrakcyjność turystyczna obszaru (20 placów turystyczno – rekreacyjnych).

Natomiast w ramach działania 4/4.31 „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” stowarzyszenie wspierało działania aktywizujące mieszkańców poprzez warsztaty, konkursy kulinarne, szkolenia. Łącznie zrealizowano 99 warsztatów. Celem w ramach tego działania była wspólna inicjatywa LGD, sołectw, organizacji pozarządowych, integrowania społeczności lokalnej. Dzięki dotychczasowej działalności stowarzyszenia udało się wzmocnić lokalną tożsamość, zintegrować i aktywizować mieszkańców i pokazać możliwości, jakie daje korzystanie z dofinansowań unijnych.

W latach 2007-2015 LGD „Dobre Gminy” podejmowała samodzielnie lub we współpracy z innymi podmiotami inicjatywy, które miały zasadniczy wpływ na budowanie partnerstwa w ramach LGD, aktywizację i integrację społeczną mieszkańców obszaru oraz rozwój lokalnej przedsiębiorczości. W tym okresie LGD pozyskała na rozwój lokalny blisko ..... mln zł z różnych funduszy pomocowych. Do najważniejszych inicjatyw należały: (a) wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju w latach 2009-2015 o łącznym zrealizowanym budżecie na poziomie .....mln zł, w tym ..... mln zł na projektywybierane w konkursach.

Od maja 2008 r. do czerwca 2015 r. LGD wdrażała Lokalną Strategię Rozwoju w ramach Osi 4 LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 na obszarze wyżej wymienionych 4 gmin. Inicjatywa ta miała istotny wpływ na wzrost aktywności społecznej mieszkańców, która przejawiała się m.in.

- a) w zakładaniu organizacji pozarządowych i przygotowaniu projektów do wsparcia z Osi 4 LEADER;
- b) nawiązywanie współpracy podmiotów w zakresie rozwoju lokalnego

- c) nabywanie umiejętności i doświadczenia w zakresie wdrażania LSR przez pracowników Biura LGD (ich doświadczenie zostanie wykorzystane we wdrażaniu LSR w latach 2023- 2027) i organy statutowe organizacji.

W ramach wdrażania LSR w latach 2009-2015 mieszkańcy wykazali się dużą aktywnością. W..... konkursach ogłoszonych przez LGD złożyli łącznie ..... wniosków, z których zrealizowano ..... W wyniku tych projektów m.in.:

- a) poprawiła się infrastruktura społeczna i rekreacyjna w małych miejscowościach (świetlice wiejskie i środowiskowe, place rekreacji);
- b) zaczęła rozwijać się na całym obszarze wsparcia przedsiębiorczość bazująca w oparciu o produkty lokalne i infrastrukturę turystyczną,
- c) rozwój i wyposażenie świetlic wiejskich przyniosło integrację społeczną oraz miejsca prowadzenia działań edukacyjnych, inicjatyw społecznych i kulturalnych.

Na bazie efektów i osiągnięć z poprzedniego okresu wdrażania inicjatywy LEADER, tj. wykonanej infrastruktury turystycznej, powstaniu mikroprzedsiębiorstw produkujących produkty lokalne i oferujących usługi turystyczne, LGD zamierza w jeszcze większym stopniu aktywizować lokalną społeczność w kierunku podejmowania działalności gospodarczej oraz wspierać tworzenie nowych miejsc pracy w istniejących lokalnych przedsiębiorstwach.

Ponadto w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby organizacja planuje podejmować inicjatywy na rzecz społecznej integracji i współpracy pomiędzy różnymi podmiotami na obszarze wsparcia.

Struktura LGD

Obecnie w skład Lokalnej Grupy Działania wchodzi mieszkańcy wszystkich gmin członkowskich, którzy reprezentują różne sektory, tj. sektor publiczny, gospodarczy oraz społeczny. Dzięki czemu skład grupy reprezentuje lokalną społeczność. Sposób rozszerzania składu stowarzyszenia jest opisany w III rozdziale Statutu, a stowarzyszenie jest otwarte dla każdego nowego członka/ partnera z obszaru LGD. Skład grupy jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności.

Proces decyzyjny

Proces podejmowania decyzji w LGD Dobre Gminy jest podzielony pomiędzy jego organy, a ich kompetencje zapisane w Statucie.

Walne Zebranie Członków zgodnie z § 17 ust.5 pkt.1 podejmuje decyzje dotyczące przyjęcia Lokalnej Strategii Rozwoju przygotowaną przez biuro LGD z uwzględnieniem konsultacji społecznych oraz dzieli środki w ramach PS WPR oraz innych funduszy.

Do kompetencji Rady należy natomiast wybór wniosków do dofinansowania. W skład Rady wchodzi przedstawiciele trzech grup interesu: 3 członków publicznych, 3 społecznych i 1 gospodarczy zatem ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie kontroluje procesu podejmowania decyzji.

Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji, które zostaną zrealizowane w ramach opracowanej przez Stowarzyszenie Lokalnej Strategii Rozwoju oraz ustalenie kwot wsparcia dla poszczególnych projektów. Przez „operację” rozumie się projekt, umowę, przedsięwzięcie, które realizuje cele zapisane w LSR. Poprzez wybór operacji do dofinansowania rozumie się ocenę przez Radę wniosków za pomocą kart oceny zgodności z LSR oraz lokalnymi kryteriami wyboru. Szczegółowy proces wyboru operacji do dofinansowania został opisany w Regulaminie Rady.

Kwestie formalno – prawne funkcjonowania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Dobre Gminy zostały ujęte w wewnętrznych dokumentach tj. Statut, Regulamin Rady, Regulamin pracy biura LGD, Regulamin Komisji

Rewizyjnej, Regulamin pracy Zarządu. Dla zapewnienia odpowiedniej realizacji LSR, stowarzyszenie zadbało o właściwe kompetencje i zasoby do tworzenia i zarządzania procesami rozwoju na poziomie lokalnym. Osoby zaangażowane do pełnienia wybranych funkcji w organach Stowarzyszenia oraz w biurze LGD posiadają stosowną wiedzę i doświadczenie. W wymienionych dokumentach zawarto wymagania dotyczące kompetencji jakie powinien posiadać członek stowarzyszenia, aby pełnić daną funkcję w organach LGD.

Tabela nr 1 - Wykaz dokumentów o charakterze decyzyjnym

Lp.	Rodzaj dokumentu	Regulowane kwestie formalno - prawne
1	Statut	<ul style="list-style-type: none"> - postanowienia ogólne, cele i zadania stowarzyszenia, wskazanie organu nadzoru, - zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD oraz w jej organach - określenie wymagań składu oraz kompetencji wszystkich organów Stowarzyszenia - opis sposobu podejmowania decyzji - zasady rozwiązania Stowarzyszenia
2	Regulamin Rady	<ul style="list-style-type: none"> - szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady LGD (sposób informowania członków o posiedzeniu, dostępu do projektów, uchwał) - zasady głosowania, podejmowania uchwał, sposobu oceny wniosków o dofinansowanie Procedura wyłączenia członka Rady z udziału w wyborze operacji - zasady protokołowania posiedzeń
3	Regulamin pracy biura	<ul style="list-style-type: none"> - zadania biura - struktura biura - kompetencje dyrektora biura - zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników, - zakresy obowiązków pracowników biura
4	Regulamin Komisji Rewizyjnej	<ul style="list-style-type: none"> - zasady zwoływania i organizacji posiedzeń komisji - zasady prowadzenia działań kontrolnych - zasady protokołowania posiedzeń
5	Regulamin pracy Zarządu	<ul style="list-style-type: none"> - zasady zwoływania i organizacji posiedzeń zarządu - zasady głosowania, podejmowania uchwał - zasady protokołowania posiedzeń.

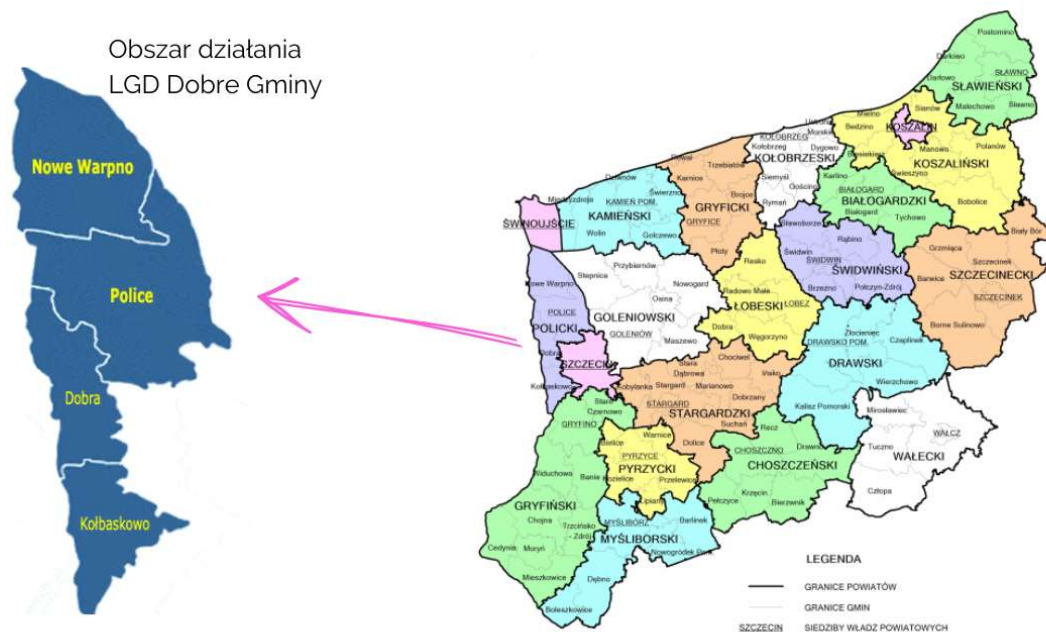
Uzasadnieniem partnerstwa lokalnego jest spójność obszarowa, kulturowa i przyrodnicza. Położenie geograficzne wzdłuż granicy niemieckiej, dostęp do spójnych, przenikających granice poszczególnych jednostek

administracyjnych walorów przyrodniczych, dostęp do akwenów wodnych oraz połączenie tras rowerowych, szlaków wodnych, konnych, współdziałanie organizacji pozarządowych. Szeroka partycypacja społeczna opisana została szczegółowo w rozdz. III. Liczny udział mieszkańców w ankietach i spotkaniach oraz zaangażowanie w proces przygotowania dokumentu uzasadnia trafność, adekwatność odpowiedzialność i efektywność wdrażania LSR. W rozdziale X. opisano szczegółowo monitoring i ewaluację oraz proces komunikacji służący pogłębieniu zaangażowania lokalnej społeczności we wdrażaniu strategii.

II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR

Diagnoza obszaru LSR powstała w oparciu o analizę dostępnych danych statystyki publicznej oraz z wykorzystaniem metod partycypacyjnych, w tym badań ankietowych mieszkańców i spotkań warsztatowych. Na tej podstawie zostały zidentyfikowane kluczowe grupy docelowe oraz problemy i wyzwania niezbędne do sformułowania celów rozwojowych, działań i wskaźników w LSR. Diagnoza obszaru i ludności LGD została opublikowana na stronach internetowych na etapie przygotowywania projektu LSR.

Obszar Działalności Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dobre Gminy” obejmuje obszar jednej jednostki administracyjnej powiatu polickiego w województwie zachodniopomorskim. Powiat Policki to jedyny polski powiat położony po lewej stronie Odry, graniczący na całej swojej zachodniej granicy z Niemcami. To region posiadający wiele zalet inwestycyjnych oraz wspierające walory turystyczne i przyrodnicze. Cztery gminy wchodzące w skład Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Dobre Gminy: 2 wiejskie Dobra i Kołbaskowo oraz 2 miejsko-wiejskie - Nowe Warpno i Police (z wyłączeniem miasta Police) – tworzą na obszarze ok. 628 km kw. Zróżnicowany przyrodniczo, gospodarczo i społecznie obszar Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania „Dobre Gminy” położony jest na Równinie Wkrzańskiej na Wzniesieniach Szczecińskich nad Doliną Dolnej Odry. Obejmuje Puszcę Wkrzańską z Rezerwatem Świdwie. Granicami LGD są: od północy Zalew Szczeciński, od wschodu i południa rzeka Odra i Szczecin, a od zachodu granica państwowa z Niemcami (landy Meklemburgia-Pomorze Przednie Brandenburgia). Jest to element, który wyróżnia cały obszar LSR nie tylko na tle województwa, ale także kraju. Wpływa to na jego atrakcyjność turystyczną i spójność. Analizowany obszar jest dobrze skomunikowany z najbliższymi dużymi miastami. Przez ten teren przebiegają ważne szlaki komunikacyjne. Planowana jest budowa Objeźdźca Zachodniego Miasta Szczecina, co zapewni szybką łączność w kierunku Świnoujścia i Gdańska, jednocześnie zapewniając wyłączenie transportu ciężkiego z przebiegu po terenach zurbanizowanych. Uzupełnieniem jest budowa Szczecińskiej Kolei Metropolitalnej oraz rozwinięta komunikacja publiczna – autobusowa oraz sieć połączonych przez granice poszczególnych gmin ścieżek rowerowych na całym obszarze LGD. Przyczynia się do łatwiejszego dostępu terenu LGD dla turystów zagranicznych i krajowych. Jak wynika z badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców, położenie geograficzne jest jednym z ważniejszych atutów obszaru LGD. Takie stanowisko ma ponad połowa ankietowanych (52,6%). Wskazując potencjał obszaru w kierunku rozwoju turystyki, szczególnie weekendowej, aktywnej, skierowanej do wszystkich grup wiekowych i sprawnościowych.

Mapa obszaru LGD wraz z usytuowaniem na mapie województwa.

Powierzchnia gmin tworzących Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Dobre Gminy” wynosi 62 805 ha. Największy teren zajmuje gmina Police (21 441 ha), -z wyłączeniem miasta Police, najmniejszy –gmina Kołbaskowo (10 548 ha). Obszar Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dobre Gminy” jest obszarem na którym przeważają lasy i grunty leśne (22815 ha) zajmujące 36,33% całej powierzchni.

Tabela nr 2. Użytkowanie powierzchni na terenie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dobre Gminy”

GMINA	POWIERZCHNIA	UŻYTKI ROLNE	UŻYTKI LEŚNE	NIEUŻYTKI
POLICE (obszar wiejski)	21441 ha	5424 ha	12398,4 ha	866 ha
NOWE WARPNO	19788 ha	992 ha	7155,0 ha	126 ha
KOŁBASKOWO	10548 ha	7331 ha	722,0 ha	1440 ha
DOBRA	11028 ha	4394 ha	2540,0 ha	496 ha

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Ocena społeczno-gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej.

a) Struktura ludności

Teren Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dobre Gminy” zamieszkiwało w dniu 31.12.2020 r. 350 763 mieszkańców, w tym 25 823 kobiety. Wskaźnik feminizacji jest bardzo zbliżony we wszystkich jednostkach i wynosi 100kobiety na 100 mężczyzn w gminie Police oraz 105 i 104 w gminach Kołbaskowo i Dobra. Dużo niższy wskaźnik występuje w gminie Nowe Warpno (93 kobiety na 100 mężczyzn). Nie można mówić o podobieństwie przy porównywaniu gęstości zaludnienia gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia. Najmniej osób na 1 km² przypada w gminie Nowe Warpno (8 os. na km²), najwięcej zaś w gminie Dobra (245,05 os/km). Zgodnie z załącznikiem nr 3 do Regulaminu konkursu na wybór LSR dane dotyczące ludności zostały podane na dzień 31.12. 2020.

Tabela nr 3. Podstawowe wskaźniki demograficzne w gminach Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dobre Gminy” –stan na 31.12.2020

GMINA	LUDNOŚĆ	KOBIETY	KOBIETY/ na 100 MĘŻCZYŻN	GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA os/na KM 2
POLICE (obszar wiejski)	9053	4526	100	42,2
NOWE WARPNO	450	217	93	2,6
KOŁBASKOWO	14189	7257	105	134,5
DOBRA	27071	13823	104	245,05

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Tabela nr 4. Udział ludności w wg ekonomicznych grup wieku ludności ogółem

	Dobra	Police	Kołbaskowo	Nowe Warpno
W wieku przedprodukcyjnym	6 766	1 470	2 799	64
W wieku produkcyjnym	16 725	5 805	9 567	288
W wieku poprodukcyjnym	3 580	3 118	1 823	98

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Tabela nr 5. Struktura ludności wg wieku

wiek	Dobra	Police	Kołbaskowo	Nowe Warpno
20-24	1276		687	
15-19	1505		756	
10-14	1980		946	
5-9	1583		916	
Do 4	1130		870	
razem				

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Tabela nr 5. Struktura ludności wg wieku

wiek	Dobra	Police	Kołbaskowo	Nowe Warpno
60-64	1355		713	
65-69	1123		671	
70-74	753		444	
75-79	283		207	
80-84	206		123	
85+	208		108	
razem				

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

We wszystkich jednostkach tworzących Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Dobre Gminy zanotowano znaczny, dodatni wskaźnik wzrostu ludności w latach 2006-2020. Wskaźnik wzrostu jest bardzo zróżnicowany, najniższy w gminie Nowe Warpno najwyższy w gminie Dobra i gminie Kołbaskowo. W porównaniu z rokiem 2006 liczba ludności wzrosła z 30 318 mieszkańców na koniec 2006 r. (powołanie LGD Dobre Gminy) do 50763 na koniec 2020 roku wg danych GUS.

a) **Potencjał gospodarczy**

Na koniec 2022 r. w Powiecie Polickim działało 11 087 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, 1081 spółek handlowych. Wyrejestrowanych 631 podmiotów, w tym rolnictwo – 3, przemysł i budownictwo – 185, pozostałą działalność 443. Firmy zajmujące się handlem stanowiły 1/4 działających podmiotów gospodarczych. Powiat Policki gwarantuje inwestującym tu przedsiębiorcom rozbudowaną sieć dróg, dostęp do przejść granicznych, możliwość nabywania ziemi w strefie przygranicznej oraz dobrze wykształconą i doświadczoną kadre.

Mieszkańcy powiatu to przede wszystkim ludzie młodzi, czynni zawodowo. O ich przygotowaniu zawodowym i wykształceniu decyduje nie tylko lokalna sieć szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich, ale także bliskość wyższych uczelni Szczecina, Poznania i Berlina. Potentatem gospodarczym regionu jest Grupa Azoty Zakłady Chemiczne POLICE SA, zatrudniająca około 2528 pracowników. Należą do największych producentów nawozów i bieli tytanowej w Polsce. Od roku 2023 rozpocznie działalność Polyolefins. W posiadaniu Zakładów Chemicznych znajduje się port morski, który w przyszłości ma szansę stać się nowoczesnym portem dla chemikaliowców i transportu gazu. W centrum logistycznym Amazona w Kołbaskowie obecnie jest zatrudnionych ponad dwa tysiące osób, które przyjeżdżają do pracy z całego regionu. Również stabilna sytuacja finansowa gmin wchodzących w skład powiatu i wydatki inwestycyjne, stawiające je w pierwszej dziesiątce w województwie, świadczą o tym, że w Powiecie Polickim warto inwestować. Intensywny rozwój terenów inwestycyjnych w ciągu ostatnich lat notuje się w gminie Kołbaskowo.

Wyjątkowe walory przyrodnicze i stan środowiska naturalnego sprawiają, że Powiat Policki to region o ogromnych możliwościach rozwoju usług turystycznych (agroturystyki, turystyki weekendowej) i rekreacyjnych (sportów wodnych i rowerowych). Bliskość Szczecina stwarza powiatowi szanse stania się zapleczem usługowym. Pozwala oprzeć działalność gospodarczą na lokalnym potencjale, a jej efekty kierować do szerokiego grona nabywców Szczecina, sąsiednich regionów niemieckich, a nawet Berlina.

W gminie Dobra na 1000 mieszkańców pracuje 225osób . 53,5% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 46,5% mężczyźni. 6,4% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Dobra pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 44,0% w przemyśle i budownictwie, a 33,3% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,9% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

W gminie Kołbaskowo na 1000 mieszkańców pracuje 402osób . 47,7% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 52,3% mężczyźni. 6,9% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Kołbaskowo pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 46,1% w przemyśle i budownictwie, a 28,5% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,6% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

W gminie Nowe Warpno na 1000 mieszkańców pracuje 51osób . 63,9% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 36,1% mężczyźni. 6,9% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Nowe Warpno pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 46,1% w przemyśle i budownictwie, a 28,5% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,6% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Tabela nr 6. Struktura wykształcenia ludności w gminach

Wykształcenie w % w stosunku do ludności gminy	Dobra	Police	Kołbaskowo	Nowe Warpno
<i>podstawowe</i>	16,3	10,3	10,3	10,3
<i>zasadnicze zawodowe</i>	21,6	16,3	16,3	16,3
<i>średnie zawodowe</i>	16,8	16,5	16,5	16,5
<i>średnie ogólnokształcące</i>	11,6	12,7	12,7	12,7
<i>wyższe</i>	24,1	33,9	33,9	33,9

Tabela nr 7. Bezrobocie stan na 31.12.2022

GMINA	Bezrobocie	W tym kobiety	w tym długotrwale bezrobotni
POLICE (obszar wiejski)	146	79	67
NOWE WARPNO	13	7	10
KOŁBASKOWO	205	118	109
DOBRA	297	166	145

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

Tabela nr 8. Rolnictwo. Stan na 31.12.2022

	Kołbaskowo	Dobra	Police	Nowe Warpno
Gospodarstwa indywidualne, gdzie końcowa produkcja rolnicza przeznaczona była na sprzedaż	98	78	118	15
Gospodarstwa rolne ogółem	145	163	249	58
Powierzchnia sadów ogółem	28,15 ha	20,51 ha	0	0
Średnia wielkość gospodarstwa rolnego ogółem	31,51 ha	28,17 ha	15,55 ha	15,86 ha
Powierzchnia użytkowanych gruntów w gospodarstwach indywidualnych ogółem	4 502,13 ha	4 592,47 ha	3 871,42 ha	919,88 ha

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS.

1. Specyfika obszaru

Ochrona i promocja środowiska

Kolejnym celem, znajdującym się w statucie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dobre Gminy” jest ochrona i promocja środowiska naturalnego. Pod względem inwestycji proekologicznych obszar Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dobre Gminy” należy do wiodących w kraju regionów.

Obszar Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dobre Gminy” niewątpliwie wyróżnia się w województwie zachodniopomorskim bogactwem i zasobami fauny i flory. Położony jest wśród lasów Puszczy Wkrzańskiej. Lasy zajmują tutaj blisko 40 % powierzchni. Spotkać w nich można jelenie (w tym rzadkie okazy jeleni medalistów ze wspaniałym porożem), sarny, daniela, dziki, borsuki, lisy i zające. Nie brak tutaj także licznych pomników przyrody i historii. Puszcza Wkrzańska, to jeden z najpiękniejszych kompleksów leśnych w Polsce. Szczególnie świat ptaków prezentuje tu ogromną różnorodność gatunków. W ciągu kilkunastu ostatnich lat ornitolodzy obserwowali na jej obszarze 205 gatunków ptaków, spośród 403 odnotowanych w Polsce. Gnieźdzą się tutaj m.in. pary orlików, a na potężnych sosnach – orły bieliki. Równie rzadkimi, a często spotykanymi w puszczy gatunkami są także: kania rdzawa, sokół kobuz, trzmielojad, myszołów i żuraw oraz puchacz. Rezerwat ornitologiczny nad jeziorem Świdwie wpisano w 1984 roku do Międzynarodowej Konwencji RAMSAR, jako jeden z ważniejszych obszarów wodno-błotnych w skali światowej. Na niedostępnych bagnach i trzcinowiskach mają tu swoje miejsca lęgowe bąki, błotniaki stawowe, gęsi gęgawe, chruściele, żurawie i wiele innych. W sumie na Świdwiu lęgnie się 118 gatunków ptaków. Pojawiają się tutaj także setki gatunków ptaków wędrownych. Można je obserwować z wież i pomostów miejscowej stacji ornitologicznej. Kolejna atrakcja przyrodnicza to Rozтока Odrzańska. Stanowi ona unikatowy biotop, gdzie łąki miesza się z bagnami i łożowiskami. Gnieźdzą się tutaj ginące gatunki kulików i ryków. Z kolei w pobliżu utworzonych nieopodal Zakładów Chemicznych odstojników, powstało prawdziwe eldorado dla lęgających się ptasich rodzin przybyłych z całego świata. Zobaczyć tutaj można m.in. ciepłolubne ohary i szablodzioby oraz biegusy i brodzce – przybyszy z tundry. Z kolei w przybrzeżnym pasie łożowisk można spotkać wodniczkę, dziwonię, czy remiza. Puszcza i rozтока to jedynie przykłady bogactwa przyrody powiatu polickiego. Wśród wód jezior, Zalewu Szczecińskiego i rozlewisk Odry oraz w leśnych ostępach, znaleźć ukojenie może najbardziej wymagający wędrowiec. Na szczególną uwagę zasługuje Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Odry. Z wysokich zboczy doliny Odry, sięgających 30 m n.p.m. rozciąga się widok na wyspy Międzyodrza. Znajdują się tu trzy rezerваты przyrody: „Kanał Kwiatowy” – z unikalną roślinnością, „Wzgórze Widokowe” nad Odrą Zachodnią – z widokiem na tereny Międzyodrza i Góry Bukowe oraz „Kurowskie Błota” o pow. 31 ha. Trudno dostępne miejsca rzecznych wysepek stały się terenem lęgowym ptaków, zwłaszcza kormoranów i siwych czapli. Gnieźdzą się tu także kanie czarne, myszołowy, a nawet orły bieliki. Odrębnym obszarem jest Międzyodrze. Stanowi ono przełomowy odcinek doliny Odry przez pasma wzgórz morenowych najmłodszego stadiu ostatniego zlodowacenia. Ocenia się, że miąższość utworów holocenijskich na obszarze Międzyodrza może dochodzić do 30 m. Najcenniejszym składnikiem tego obszaru jest torfowisko typu niskiego utworzone w ciągu ostatnich 6 tys. lat, o miąższości wynoszącej miejscami do 5 m. Torfowisko to nazywane Torfowiskiem Szczecińskim charakteryzuje się niskim położeniem w stosunku do poziomu morza wynoszącym do 0,5 m n.p.m., stałym zabagnieniem terenu oraz występowaniem rozległych szuwarów (Phragmitetalia) i pozostałości kompleksów lasów bagiennych. Obszary te są miejscem bytowania bogatej szaty roślinnej oraz fauny bezkręgowców i kręgowców.

Na terenie funkcjonowania LGD znajduje się 8 obszarów sieci Natura 2000, 1 park krajobrazowy, 4 rezerваты przyrody, 5 użytków ekologicznych, 20 pomników przyrody oraz 2 korytarze ekologiczne. Powierzchnia lasów na terenie powiatu wynosi 22 860,23 ha, co daje lesistość na poziomie 34,4 %. Obszary chronione obejmują znaczną część powiatu pomimo narastającej presji ze strony człowieka. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż powierzchnia lasów na terenie LGD wynosi 22 860,23 ha, co daje lesistość na poziomie 34,4 %. Wskaźnik lesistości jest wyższy niż średnia krajowa, która wynosi 29,5%.

Tabela nr 9. Zaplecze turystyczne. Stan na 31.12.2022

	Dobra	Kołbaskowo	Police	Nowe Warpno
Powierzchnia	2 424,37	691,86	12 076,62	7 600,16

lasów				
Obszary prawnie chronione ha	338,71	1 268,69	565,71	34,17
Ośrodki kultury/świetlice	3	3	5	2

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS oraz dane z gmin.

Turystyka

Według danych GUS z 2019 roku w gminie Dobra znajdowały się 2 hotele (kategorii ★★★). Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2019 roku w gminie Dobra – 8. W gminie Dobra 2 instytucje posiadają sale widowiskowe, w których znajduje się 230 standardowych miejsc dla widzów. Według danych GUS z 2021 roku w gminie Kołbaskowo znajdował się 1 hotel (kategorii ★★★). Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2021 roku w gminie Kołbaskowo: 3. W gminie Kołbaskowo 1 instytucja posiada sale widowiskowe, w których znajduje się 252 standardowych miejsc dla widzów. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2021 roku w gminie Police: 11. W gminie Police jedna instytucja posiada sale widowiskowe, w których znajduje się 250 standardowych miejsc dla widzów. Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2021 roku w gminie Nowe Warpno: 2 W gminie Nowe Warpno jedna instytucja posiada sale widowiskowe, w których znajduje się 80 standardowych miejsc dla widzów.

Wyjątkowe walory przyrodnicze i stan środowiska naturalnego sprawiają, że Powiat Policki to region o ogromnych możliwościach rozwoju usług turystycznych (agroturystyki, turystyki weekendowej) i rekreacyjnych (sportów wodnych i rowerowych). Z roku na rok zwiększa się liczba miejsc noclegowych, jest ona jednak jeszcze nadal nie wystarczająca.

2. Dziedzictwo kulturowe

Dziedzictwo kulturowe obszaru obejmuje tereny, które są wynikiem działania i interakcji czynników przyrodniczych i kulturowych. Znajduje się tutaj 306 obiektów zabytkowych, w tym, liczne kościoły i zespoły pałacowe, zabytkowa zieleń komponowana, zabytki budownictwa przemysłowego i ludowego. Na terenie każdej z gmin należących do LGD występują obiekty zabytkowe. Taki potencjał dziedzictwa kulturowego sprzyja rozwojowi turystyki poznawczej. Uczestniczący w badaniach ankietowych mieszkańcy wskazali (6,8%), że zabytki nie stanowią największych atutów obszaru LSR w przeciwieństwie do terenów i walorów przyrodniczych.

3. Infrastruktura turystyczna

Dzięki wysokim walorom krajoobrazowym, przyrodniczym i kulturowym na obszarze LGD od lat rozwija się turystyka weekendowa, która stanowi istotną branżę lokalnej gospodarki. Na tym tle należy wskazać, że noclegi na terenie LGD stanowią ułamek branży turystycznej. Ruch turystyczny na terenie LGD ogniskuje się głównie w ramach turystyki weekendowej lub towarzyszącej wizytom w mieście Szczecin. Infrastruktura turystyczna (noclegi, gastronomia, szlaki turystyczne) są słabiej rozwinięte. W sposób wyraźny ożywiła się turystyka kajakowa na Dolnej Odrze, gdzie w sezonie letnim w 2020 r. odnotowano na spływach około 10 tys. kajakarzy. W roku 2022 problem stanowiło zanieczyszczenie jednego z odcinków Odry. W powiecie polickim – na obszarze wdrażania LSR na koniec 2022 roku zanotowano wg. danych GUS 4 hotele całoroczne, z liczbą miejsc noclegowych – 361, 27 pensjonatów, 24 kwatery noclegowe agroturystyczne.

Tabela nr 10. Mała infrastruktura. Stan na 31.12.2022

	Dobra	Kołbaskowo	Police	Nowe Warpno
Ścieżki rowerowe w km	33	22	52	7

Tereny rekreacyjne publiczne				
Mała infrastruktura turystyczna				

Źródło: Dane z gmin

4. Aktywność mieszkańców i problemy społeczne

Aktywność mieszkańców przejawia się m.in. w ilości i aktywności organizacji pozarządowych, w tym grup nieformalnych, stowarzyszeń, klubów i fundacji zajmujących się np. zachowaniem i promocją lokalnego dziedzictwa, sportem, kulturą, rozwojem lokalnym, przedsiębiorczością, włączeniem społecznym czy sprawami bezrobocia. Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. na terenie LGD swoją siedzibę miało 320 organizacji pozarządowych, w tym:

- 1) 155 stowarzyszenia zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym;
- 2) 42 klubów sportowych, których statuty nie przewidują prowadzenia działalności gospodarczej;
- 3) 24 uczniowskie kluby sportowe;
- 4) 36 stowarzyszenia zwykłe;
- 5) 63 fundacji.

W 2021 r. status organizacji pożytku publicznego posiadało 13 organizacji pozarządowych mających swoją siedzibę na terenie LGD, w tym 3 będące jednostkami terenowymi organizacji krajowych posiadających status organizacji pożytku publicznego. Na potwierdzenie ponadprzeciętnej ilości organizacji pozarządowych na analizowanym obszarze jest wskaźnik pokazujący liczbę organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców. Na terenie LGD na 1000 mieszkańców przypadają 6,3 organizacje. Świadczy to o rosnącej aktywności mieszkańców terenu. Najważniejszym problemem w funkcjonowaniu organizacji z obszaru LSR jest brak środków finansowych oraz często warunków lokalowych do prowadzenia działalności statutowej. Stąd przeważnie ich działalność jest ograniczona, mimo proponowanych ciekawych inicjatyw. Niezbędne warunki do aktywizowania lokalnych środowisk tworzą lokalne jednostki kultury, tj. gminne ośrodki kultury i biblioteki oraz infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Na obszarze LSR w każdej gminie występują tego typu placówki kultury. W przypadku bibliotek funkcjonują także w wielu przypadkach ich filie w mniejszych miejscowościach. Uzupełnieniem tej infrastruktury są także tworzone w ostatnich latach świetlice wiejskie i środowiskowe służące lokalnej integracji społecznej.

Na obszarze LSR według stanu na koniec 2021 r. środowiskową pomocą społeczną były objęte 3,3% mieszkańców. To jest wskaźnik niższy od poziomu województwa 4,8%. Głównymi powodami udzielania pomocy społecznej na terenie LGD są: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Wewnętrzna spójność obszaru LSR wynika z następujących uwarunkowań:

1. walory krajobrazowo – przyrodnicze: cały obszar LSR charakteryzują: wyjątkowy krajobraz i przyroda. Jedna trzecia obszaru jest objęta ochroną w specjalnych strefach;
2. walory historyczno-kulturowe: we wszystkich gminach obszaru LSR występują cenne zabytki objęte ochroną konserwatorską. Wśród nich można wymienić wiele historycznych układów urbanistycznych, cenną architekturę sakralną, cmentarze. To są atuty, które podnoszą atrakcyjność obszaru i wyróżniają go;

3. sieciowa infrastruktura turystyczna: na całym obszarze LSR w latach 2011-2014 powstała nowa sieciowa infrastruktura turystyczna, występuje potencjał do oznakowania i promocji szlaków wodnych, nordic walking, konnych, wg stanu na rok 2022 funkcjonuje 114 km ścieżek rowerowych. Infrastruktura promuje walory turystyczne obszaru LGD. Dzięki temu mogą powstawać sieciowe pakiety turystyczne.
4. doświadczenie we wdrażaniu LSR w latach 2009-2014: wdrażanie LSR w latach 2009-2014 stworzyło warunki do współpracy i integracji mieszkańców i podmiotów prawnych z całego obszaru LSR.

5. Grupy docelowe

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę obszaru LGD zidentyfikowano następujące kluczowe grupy docelowe:

1. Grupy defaworyzowane zdefiniowane jako osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, do których planujesz adresować działania ukierunkowane na ich aktywizację społeczną, kreowanie postaw przedsiębiorczych oraz rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej:
  - a) osoby bezrobotne;
  - b) seniorzy 60+;
  - c) młodzież szkolna i ucząca się, w tym do 25 r.ż.
  - d) osoby z niepełnosprawnościami, które mają ograniczone relacje ze swoim środowiskiem społecznym i nie angażują się w życie lokalne oraz mają ograniczone możliwości szkolenia zawodowego.
2. Przedstawiciele trzeciego sektora (organizacje pozarządowe, OSP, kościoły i związki wyznaniowe, grupy nieformalne, w tym Koła Gospodyń Wiejskich, itp.) – podmioty zaangażowane w narzecz zachowania lokalnego dziedzictwa, integracji społecznej i rozwoju lokalnego;
3. Jednostki sektora finansów publicznych (władze publiczne i instytucje publiczne) – jako podmioty odpowiedzialne za rozwój infrastruktury, politykę kulturalną i społeczną;
4. Przedsiębiorcy i lokalni wytwórcy – podmioty, które rozwijają przedsiębiorczość na obszarze LSR i generują miejsca pracy;
5. LGD „Dobre Gminy” – jako podmiot aktywizujący lokalną społeczność, wspierający lokalne inicjatywy i współpracę sieciową, kreujący postawy przedsiębiorcze i wspierający rozwój przedsiębiorczości na całym obszarze LSR.

III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Lokalna Strategia Rozwoju „Dobre Gminy” została przygotowana z uwzględnieniem zasad partnerstwa i partycypacji społecznej na każdym etapie przygotowania dokumentu. W trakcie opracowywania strategii wykorzystane zostały techniki partycypacji, dzięki którym do opracowania dokumentu włączono społeczność lokalną, liderów lokalnych, partnerów oraz przedstawicieli różnych grup społecznych, instytucji publicznych i organizacji. LSR został opracowany samodzielnie przez członków stowarzyszenia z udziałem społeczności lokalnej na każdym etapie przygotowywania dokumentu.

Na etapie diagnozy i wyznaczania obszarów tematycznych, identyfikacji szans oraz wyznaczania celów wykorzystano następujące metody partycypacji społecznej:

1. identyfikacja interesariuszy;
2. informacja o procesie przygotowywania LSR;
3. warsztaty w podziale na interesariuszy: z instytucjami, z przedsiębiorcami, z organizacjami pozarządowymi, z mieszkańcami;
4. badania ankietowe;
5. zbieranie uwag.

1. Identyfikacja interesariuszy

Podczas prac zespołu przygotowującego LSR opracowano listę interesariuszy, których udział w przygotowaniu dokumentu był niezbędny ze względu na pozyskanie jakościowych i ilościowych danych źródłowych oraz zapewnienie specjalistycznego spojrzenia na problemy oraz ich właściwą interpretację a także nawiązanie i utrzymanie kontaktu ze społecznością lokalną. Interesariuszy podzielono w następujący sposób:

- 1) członkowie stowarzyszeń,
- 2) przedstawiciele instytucji publicznych, spółek gminnych, zakładów budżetowych, jednostek organizacyjnych, instytucji kultury, sportu i in;
- 3) organizacje pozarządowe, fundacje, stowarzyszenia, kluby, ochotnicze straże pożarne, koła gospodyń wiejskich, sołtysi, ośrodki wsparcia ekonomii społecznej (PSONI w Policach, Zakład Aktywizacji Zawodowej w Dobrej.
- 4) przedsiębiorcy,
- 5) mieszkańcy.

2. Informacje o procesie przygotowywania LSR

Powołano Zespół ds. przygotowania LSR składający się z członków stowarzyszenia. Proces opracowywania LSR rozpoczął się od zamieszczenia informacji o zasadach funkcjonowania LGD, założeniach i korzyściach z wdrożenia programu zachęcając mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacje pozarządowe do włączenia się w przygotowanie dokumentu oraz formułowanie potrzeb, celów oraz propozycji przedsięwzięć. Do 10 maja zbierane były ankiety służące opracowaniu diagnozy, określeniu potencjału LGD, wyznaczeniu obszarów tematycznych i celów, wyzwań, problemów do rozwiązania/ łagodzenia wyzwań i rozpowszechniono je za pośrednictwem rad sołeckich wśród mieszkańców. Informacje zostały upublicznione na stronach internetowych poszczególnych gmin – członków stowarzyszenia. Ankiety rozpowszechniane były w sposób zwyczajowo przyjęty (informacje za pośrednictwem rad sołeckich, organizacji przedsiębiorców, OPS, PUP, Gminnej Rady Działalności Pożytku Publicznego). Zachęcano do udziału w warsztatach, spotkaniach informacyjnych, konsultacjach oraz przedstawianiu propozycji przedsięwzięć a także spotkaniach indywidualnych. Zespół rozpoczął prace nad przygotowaniem diagnozy dla obszaru LGD w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej.

3. Warsztaty i otwarte spotkania informacyjne

Po przeprowadzeniu ankiety i diagnozie poszczególnych sfer obszaru funkcjonowania LGD zorganizowano warsztaty informacyjne i otwarte spotkania z mieszkańcami, przedsiębiorcami oraz osobami działającymi w III sektorze. Przekazano informację za pośrednictwem portali informacyjnych gmin i zachęcono do wypełnienia ankiet, które stanowić miały podstawę do wyznaczenia celów i zgłaszania propozycji przedsięwzięć.

Przeprowadzona ankieta wskazała potencjał obszaru LGD, problemy do łagodzenia/ rozwiązania oraz wyzwania które stoją przed obszarem funkcjonowania LGD.

W konsekwencji przeprowadzonej ankiety, spotkań informacyjnych oraz warsztatów opracowano diagnozę obszaru i wskazano 3 główne cele.

- I. Poprawa dostępu do małej infrastruktury
- II. Włączenie społeczne
- III. Wzmocnienie konkurencyjności obszaru

Formy oraz terminy warsztatów informacyjnych zostały upublicznione na stronach internetowych poszczególnych gmin objętych obszarem funkcjonowania LGD Dobrej Gminy, na tablicach ogłoszeń, w sposób zwyczajowo przyjęty, przez rady sołeckie, przez asystentów rodziny OPS, PCPR i ZAZ wśród mieszkańców wykluczonych społecznie. Zorganizowano spotkania Zespołu z Powiatowym Urzędem Pracy, MOK, OSIR, OPS, Strażą Miejską, spotkania z sołtysami. W spotkaniach wzięło udział łącznie 147 osób, przedstawicieli różnych grup interesariuszy. Warsztaty pozwoliły zidentyfikować i przeanalizować główne problemy społeczne, środowiskowe,

techniczne, gospodarcze oraz przestrzenno – funkcjonalne. Prace służyły wyznaczeniu celów oraz powiązaniu ich z proponowanymi przedsięwzięciami.

Zorganizowano następujące spotkania informacyjne i warsztaty:

1. Spotkanie z mieszkańcami –
2. Spotkanie z przedsiębiorcami –
3. Spotkanie z organizacjami pozarządowymi, klubami sportowymi, jednostkami OSP, instytucjami kultury -
4. Spotkanie z Powiatowym Urzędem Pracy, OPS, organizacjami pożytku publicznego.

Warsztaty strategiczne z udziałem przedstawicieli władz gminnych jednostek podległych odbyły się w dniach: Zaprezentowano obszar funkcjonowania LGD w odniesieniu zidentyfikowanego potencjału i potrzeb, zaprezentowano wypracowane oddolnie cele i przedsięwzięcia służące wykorzystaniu potencjału i zniwelowaniu potrzeb. Warsztaty pozwoliły zidentyfikować i przeanalizować główne problemy społeczne, środowiskowe, techniczne, gospodarcze oraz przestrzenno – funkcjonalne. Spotkania tematyczne z mieszkańcami terenów wiejskich, z przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi pozwoliły na wzmocnienie pogłębionej analizy specyfiki terenu i potrzeb, jak i ukazanie problemów i zależności które nie wynikają wprost z danych statystycznych. Łącznie odbyły się 4 warsztaty i spotkania tematyczne.

4. Badania ankietowe

Kolejnym etapem włączenia mieszkańców do opracowywania LSR dla obszaru funkcjonowania LGD Dobre Gminy było badanie ankietowe przeprowadzone w dniach 04.04.2023 – 26.04.2023 prowadzona za pośrednictwem rad sołeckich i lokalnych liderów oraz 28.04.2023 – 10.05.2023. Łącznie w badaniu ankietowym wzięło udział 67 osób. Ankieta pozwoliła wypowiedzieć się mieszkańcom, poznać ich punkt widzenia, potrzeby i pomysły. Badanie było okazją do pogłębienia diagnozy potrzeb i problemów społecznych, poznania wizji obszaru a także okazją do przekazania mieszkańcom informacji czym jest Lokalna Grupa Działania, Lokalna Strategia Rozwoju, **Program Lider....**

Badania jakościowe obejmowały wywiady pogłębione, które zostały przeprowadzone przez Biuro LGD z lokalnymi ekspertami na etapie zarówno pogłębionej analizy jak i wyznaczania celów i przedsięwzięć. Badania umożliwiły pozyskanie specjalistycznej wiedzy, danych od następujących instytucji: PUP, OPS, OSP, PCPR, PSONI, ZAZ. Wnioski z badań jakościowych posłużyły do opracowania części diagnostycznej, analitycznej oraz wyznaczania celów. **(daty)**

5. Zbieranie uwag dotyczących LSR

Każdy etap przygotowywania LSR był publikowane na stronie internetowej stowarzyszenia www.lgddobregminy.pl w celu konsultacji i wprowadzenia ewentualnych zmian na wnioski mieszkańców. Uwagi można było składać za pomocą formularza kontaktowego umieszczonego na stronie lub telefonicznie.

Karty przedsięwzięć - łącznie w trakcie trwania procesu przygotowania LSR interesariusze i partnerzy projektu złożyli 30 propozycji projektów i przedsięwzięć.

Konsultacje społeczne zostały zaplanowane w dniach 10.05.2023 – 25.05.2023. W trakcie konsultacji społecznych zaplanowano 2 spotkania z mieszkańcami i interesariuszami programu.

Całość procesu opracowywania LSR odbywała się przy współpracy z partnerami i interesariuszami programu w sposób zaplanowany, systematyczny, otwarty co będzie kontynuowane na etapie wdrażania programu oraz ewaluacji i monitoringu, co zostało opisane w rozdziale X.

6. Udział interesariuszy w procesie wdrażania LSR

W ramach funkcjonowania LGD kontynuowana będzie partycypacja na etapie wdrażania LSR czyli aktywny udział społeczności lokalnych w wydarzeniachw obszarze funkcjonowania LGD Dobre Gminy.

W ramach działań wdrożeniowych przewidziano partycypację społeczną poprzez:

Działania informacyjno-promocyjne skierowane do mieszkańców m.in. poprzez organizację warsztatów, spacerów studyjnych. Przewidziano 2 spotkania z mieszkańcami i 2 z innymi interesariuszami rocznie na etapie wdrażania.

Spotkania będą służyć zaznajomieniu mieszkańców z aktualnie prowadzonymi działaniami, ale też będą miały znaczenie dla monitorowania efektów prowadzonych działań, ponieważ będą służyły zbieraniu danych ankietowych o ich odbiorze i efektach obserwowanych przez mieszkańców. Będą również miały na celu wspieranie Partnerów w realizacji planowanych projektów oraz zachęcanie do włączania się w działania organizowane przez LGD, nawiązywanie partnerstw, pozyskiwanie grantów.

Planowane działania:

1. Organizacja stałego Punktu informacyjnego w Biurze LGD „Dobre Gminy”, w ramach którego zapewnione będzie doradztwo i wsparcie.
2. Wsparcie przez Biuro LGD „Dobre Gminy” edukacyjne i doradcze dla organizacji pozarządowych, wspierające ich zdolność instytucjonalną do zaangażowania się w realizację projektów społecznych.
3. Prowadzenie strony internetowej LGD „Dobre Gminy” zapewniającej bieżące informacje na temat możliwości pozyskania wsparcia ze środków zewnętrznych na realizację projektów oraz zawierającą aktualne informacje na temat postępów wdrażania LSR, harmonogramy naborów. Aktualizacja: Biuro LGD.
4. Zaangażowanie Biura LGD w działania partycypacyjne przez udział w spotkaniach z mieszkańcami, organizację warsztatów i spotkań z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi oraz przedsiębiorcami.
5. Publikowanie ankiet, aktualizacji LSR, zachęcanie do wyrażania opinii przez mieszkańców – aktualizacja nie częściej niż raz w roku.

W działania związane z wdrażaniem LSR zaangażowane zostaną także środowiska współpracujące: rady sołeckie, stowarzyszenia, kluby, OPS, OSP, organizacje kultury, sportu, szkoły. Tym samym LSR zostanie wdrożony przez LGD w ścisłej współpracy z partnerami – przedstawicielami środowiska gospodarczego, organizacji społecznych oraz instytucji publicznych działających na obszarze funkcjonowania LGD. Do procesu włączona zostanie społeczność lokalna.

IV. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

Ocena sytuacji społeczno – gospodarczej obszaru LGD Dobre Gminy została przeprowadzona w 3 sferach:

- społecznej,
- przestrzennej i infrastrukturalnej,
- gospodarczej,

W każdej ze sfer poddano analizie podstawowe uwarunkowania charakteryzujące poruszany temat lub branżę. Analiza została zakończona zidentyfikowaniem podstawowych problemów i potencjałów obszaru oraz jego mieszkańców.

Identyfikacja problemów w sferze społecznej

1. Bezrobocie wśród osób młodych oraz z niskim wykształceniem.
2. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej.
3. Problemy społeczne związane z wykluczeniem społecznym grup defaworyzowanych: seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, młodzież do 25 r.ż.
4. Znaczny wzrost liczby mieszkańców.
5. Niedostateczna oferta spędzania czasu wolnego dla poszczególnych grup społecznych.

Identyfikacja problemów w sferze przestrzennej i infrastrukturalnej

1. Niezagospodarowane przestrzenie publiczne.
2. Niedostateczna liczba atrakcyjnych terenów publicznych, w tym urządzonych terenów rekreacji i wypoczynku.
3. Niewykorzystany potencjał wynikający z lokalizacji LGD w strefie nadwodnej, o wyjątkowych walorach przyrodniczych i historycznych.

Identyfikacja problemów w sferze gospodarczej

1. Funkcjonowanie dużych zakładów pracy/ brak dywersyfikacji.

2. Niski poziom innowacyjności lokalnej gospodarki.
3. Niedostatecznie zagospodarowane przestrzenie publiczne stanowiące otoczenie dla branży gastronomicznej i rekreacyjnej.
4. Niska aktywność gospodarcza.

Identyfikacja potencjałów

Identyfikacja potencjałów w sferze społecznej

1. Duża liczba organizacji pozarządowych działająca i aktywna w szerokim spektrum.
2. Struktura społeczna oparta na mieszkańcach w wielu produkcyjnym.
3. Wzrost liczby mieszkańców młodych i wykształconych.

Identyfikacja potencjałów w sferze przestrzennej i infrastrukturalnej

1. Nowa infrastruktura rekreacyjna, w tym sieciowa.
2. Wyjątkowe walory przyrodnicze, krajobrazowe, obszary ochronne, położenie.
3. Dobre połączenia komunikacyjne.

Identyfikacja potencjałów w sferze gospodarczej

1. Atrakcyjne otoczenie dla rozwoju branży agroturystycznej, gastronomicznej.
2. Położenie przygraniczne.
3. Wzrost liczby mieszkańców.

W związku z faktem, iż proces wdrażania LSR odnosi się nie tylko do negatywnych zjawisk, które dotyczą obszar oddziaływania ale i lokalnych potencjałów, które mogą wzmocnić rozwiązywanie zidentyfikowanych problemów, istotne jest ujęcie w strategii przestrzeni, które stanowią nie tylko wartościowe miejsca o wysokim potencjale rozwoju, ale i są elementem identyfikacji społecznej i kulturowej mieszkańców danego obszaru.

Diagnoza obszaru LGD wskazała wysokie walory turystyczne obszaru gmin tworzących stowarzyszenie: obszary leśne, położenie nadwodne, liczne ścieżki rowerowe, konne, stadniny, trasy nornic walking, rezerwat przyrody, obszary ochronne i położenie przygraniczne.

Jednym z celów, do realizacji którego dążyć będą członkowie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania jest wykorzystanie potencjału i rozwój turystyki. Pierwszym krokiem w tym celu musi być rozbudowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej uzupełniającej o charakterze publicznym we wszystkich gminach tworzących LGD. Kolejnym wspólnym wysiłkiem, czekającym Grupę, będzie wypromowanie terenu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dobre Gminy” wśród mieszkańców województwa zachodniopomorskiego oraz województw ościennych. Będzie to zadanie o tyle łatwiejsze, że cały obszar LGD wyróżnia się wyjątkowo czystym środowiskiem oraz interesującym dziedzictwem kulturowym. Kolejnym przedsięwzięciem, skorelowanym z poprzednim, jest troska o środowisko. 1 611,6 ha z całej powierzchni LGD to obszary prawnie chronione. Wzrost atrakcyjności turystycznej niemożliwy jest bez jednoczesnej troski o środowisko naturalne.

Konieczne jest zatem podjęcie skoordynowanych działań, mających na celu ochronę cennych terenów. Co więcej, rozsądne i spektakularne działania będą z pewnością dodatkową reklamą dla LGD pokazującą turystom, iż w gminach tworzących Grupę dba się o środowisko naturalne.

Reprezentanci Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dobre Gminy” chcą także poprawić sytuację w sferze społecznej. Szczególnym problemem jest wysoki odsetek bezrobotnych kobiet w ogóle bezrobotnych. Jedną z przyczyn tej sytuacji jest niski odsetek dzieci w wieku 3-6 lat, chodzących do przedszkola. Są to bez wątpienia dwa poważne wyzwania – aktywizacja bezrobotnych kobiet oraz zwiększenie zasięgu opieki przedszkolnej, których rozwiązanie może przyczynić się do rozwoju gospodarczego. Ten ostatni nie jest możliwy bez przedsiębiorczych mieszkańców, wykorzystujących możliwości i odważnie decydujących się na prowadzenie własnych przedsiębiorstw. Dlatego też wzrost aktywności gospodarczej przewidziany jest jako trzeci cel, wyznaczony przez przedstawicieli stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Dobre Gminy”. LGD charakteryzuje rozbudowany sektor podmiotów gospodarczych z sektora „Handel i naprawy” oraz stosunkowo nielicznie reprezentowany sektor hotelarsko-gastronomiczny. Przyciągnięcie na teren LGD większej liczby turystów może być łatwiejsze dzięki

rozwojowi gospodarstw agroturystycznych. Jak wskazano wyżej, obszar LGD charakteryzuje się słabą infrastrukturą turystyczną, środowisko naturalne sprzyja zaś rozbudowie agroturystyki. W logiczny sposób zatoczone zostaje koło i następuje powrót do pierwszego celu, będącego początkiem powyższego cyklu. Dla turystów muszą być także świadczone usługi, a zapewnić je mogą tylko aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy.

Mocną stroną analizowanego obszaru jest także jego środowisko przyrodnicze. Występują tu tereny objęte różnymi formami ochrony. Wśród nich należy wymienić: obszary chronione krajobrazowo, rezerwy przyrody, użytki ekologiczne. Ukształtowanie powierzchni, dostęp do akwenów wodnych, wielość form leśnych oraz atrakcyjność krajobrazów sprawia, że obszar LSR jest atrakcyjny dla odbiorców turystyki kwalifikowanej (pieszej, rowerowej, jeździeckiej i kajakowej). Z kolei bogactwo fauny i flory sprzyja rozwojowi turystyki przyrodniczej. W opinii mieszkańców odpowiadających na ankiety LGD walory przyrodnicze są największym atutem obszaru LSR. Tak twierdzi 68,6% respondentów. Jeszcze więcej z nich (73%) uważa stan środowiska naturalnego obszaru LSR za dobry lub bardzo dobry. Niestety odmienna jest opinia ankietowanych na temat świadomości ekologicznej mieszkańców. Ponad połowa z nich (59,9%) twierdzi, że świadomość ta jest niska lub bardzo niska.

Mieszkańcy wskazują także na niewystarczającą bazę sportowo-rekreacyjną. Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że większość z nich źle ocenia dostęp do tej infrastruktury. Infrastruktura jest stosunkowo nowa, jednak niewystarczająca w odniesieniu do dostępności w stosunku do stale rosnącej liczby ludności. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej stworzy bazę zarówno do edukacji, rekreacji, integracji oraz służyć będzie poprawie konkurencyjności obszaru pod względem turystyki kwalifikowanej, weekendowej, agroturystycznej, co będzie miało przełożenie na wykorzystanie atrakcyjności położenia (bliskość granicy państwa, tereny leśne, nadwodne) w rozwoju gospodarczym.

We wszystkich jednostkach tworzących Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Dobre Gminy zanotowano znaczny, dodatni wskaźnik wzrostu ludności w latach 2006-2020. Wskaźnik wzrostu jest bardzo zróżnicowany, najniższy w gminie Nowe Warpno najwyższy w gminie Dobra i gminie Kołbaskowo. W porównaniu z rokiem 2006 liczba ludności wzrosła z 30 318 mieszkańców na koniec 2006 r. (powołanie LGD Dobre Gminy) do 50763 na koniec 2020 roku wg danych GUS.

Rozwój terenów rekreacyjnych, dostęp do małej infrastruktury będzie się odbywać poprzez realizację przedsięwzięcia 1.1 Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Źródłem finansowania będzie PS WPR. Jest ściśle związany z realizacją przedsięwzięcia: 3.1. Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej. Źródło finansowania PS WPR oraz 3.2. Rozwój przedsiębiorczości. Źródło finansowania: PS WPR.

Uzupełnieniem realizacji celu powinny być działania kształtujące świadomość społeczną nt. ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR. Jako kolejne przedsięwzięcie powinno być finansowane z PS WPR. Granty dla stowarzyszeń.

Z przeprowadzonych badań ankietowych wśród mieszkańców wynika, że aż 59,9% respondentów słabo ocenia zintegrowanie lokalnej społeczności. Potwierdzają to także wnioski ze spotkań warsztatowych, z których wynika, że brakuje ciekawych propozycji form spędzania wolnego czasu przez mieszkańców w świetlicach środowiskowych, słabo wygląda współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami oraz pomiędzy samymi organizacjami, a także brak liderów i animatorów życia kulturalnego lokalnych społeczności.

Seniorzy zostali włączeni w proces przygotowania LSR poprzez spotkania konsultacyjne z osobami (60+) oraz celem rozszerzenia spektrum informacji zwrotnej poparte badaniami ankietowymi, informacjami pozyskanymi za pośrednictwem OPS i organizacji pozarządowych poświęcone diagnozie potrzeb i celów w LSR na lata 2023-2027.

Aktywizacja seniorów będzie się odbywać poprzez realizację przedsięwzięcia skierowanego do osób z grup w niekorzystnej sytuacji w ramach EFS+ (konkurs). Projekty będą realizowane w ramach przedsięwzięcia: 2.1. aktywizacja osób z grup w niekorzystnej sytuacji,

Ludzie młodzi zostali włączeni w proces przygotowania LSR poprzez badania ankietowe poświęcone diagnozie potrzeb i celów w LSR na lata 2023-2027 co stanowi część diagnozy nad obszarem LSR. Informacja zwrotna od osób w wieku 20-25 lata pochodzi z badań ankietowych. Młodzi ludzie zgłaszali niewystarczającą ilość

realizacji przedsięwzięć skierowanych dla lokalnego środowiska młodzieżowego – przede wszystkim wskazywali na brak miejsc integracji, zajęć dodatkowych, praktycznych i edukacyjnych. Wskazali jako priorytet rozwój publicznych terenów rekreacyjnych, otwarcie się firm i podmiotów gospodarczych na organizację staży, możliwości zarobkowania sezonowego, nabywanie nowych umiejętności związanych z rozwojem zawodowym, pozaszkolnym, edukacyjnym.

Podobne wnioski należy wysunąć z całokształtu ankiet, jak wynika z analizy ankiet osoby w wieku do 55 r.ż. (rodzice dzieci w wieku szkolnym) wskazywali problem braku wystarczających zajęć edukacyjnych o charakterze pozaszkolnym (konieczność dowozu dzieci do Szczecina), brak wystarczających terenów rekreacyjnych o charakterze publicznym, bezpiecznych miejsc integracji i spotkań.

Wnioski z raportu z warsztatów przeprowadzonych przez LGD z udziałem pracowników ośrodków pomocy społecznej z obszaru LSR wykazują, że szczególnego wsparcia potrzebują seniorzy (osoby 60+) oraz osoby niepełnosprawne, którzy w największym stopniu są wykluczeni społecznie spośród świadczeniobiorców OPS. Głównie spędzają czas w domu, brakuje im społecznych kontaktów, nie uczestniczą w życiu społecznym na poziomie lokalnym. Włączenie w lokalne życie poprzez spotkania i różne inicjatywy adresowane do nich miałyby pozytywne skutki terapeutyczne. Dodatkowo z badania ankietowego mieszkańców wynika, że jedną z najczęściej wskazywanych działalności (35,8% respondentów), którą powinno wspierać się z LSR, są usługi dla seniorów i osób niepełnosprawnych.

Atutem w tej przestrzeni jest struktura społeczna, wykształcenie mieszkańców, infrastruktura oświatowa jako baza do prowadzenia zajęć dodatkowych, edukacyjnych w ciągu całego roku. Na obszarze LGD Dobre gminy sprawnie funkcjonują: Międzygminny Zakład Aktywizacji Zawodowej w Dobrej oraz Polskie Stowarzyszenie na rzecz osób z niepełnosprawnością intelektualną – oddział w Policach.

W wyniku diagnozy obszaru i przeprowadzonych analiz należy szczególnie wspierać działania skierowane do ludzi młodych/ dzieci i seniorów. Zostanie to osiągnięte poprzez dodatkowe premiowanie operacji skierowanych do ludzi młodych do 25 r.ż, działania i akcje skierowane do dzieci, seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami znajdujących się w grupie osób w niekorzystnej sytuacji w ramach przedsięwzięcia 2.1 Aktywizacja osób z grup w niekorzystnej sytuacji w ramach Celu 2 Włączenie społeczne. Źródło finansowania: EFS + Aktywizacja społeczna i zawodowa.

Konieczne jest utrzymanie i rozwój wysokiej jakości turystyki aktywnej oraz rozproszenie ruchu turystycznego na obszarach o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych przez zagospodarowanie terenów w uzupełniającą publiczną infrastrukturę rekreacyjną i turystyczną. Zdaniem większości (78,45 %) ankietowanych rozwój infrastruktury służyć będzie zarówno mieszkańcom poszczególnych wsi, sprzyjać ruchowi mieszkańców w całym obszarze LGD w celach rekreacyjnych, jak i służyć rozwojowi turystyki weekendowej, edukacyjnej wraz z rozwojem sektora prywatnego w obrębie gastronomii i miejsc noclegowych.

Nowa infrastruktura turystyczna stworzy przyjazne warunki do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w następnych latach. Doceniają to sami mieszkańcy, którzy podczas spotkań warsztatowych i w badaniach ankietowych przeprowadzonych przez LGD (35% respondentów) wskazywali, że szlaki i infrastruktura turystyczna to jeden z pięciu atutów obszaru LSR.

Zgodnie z danymi Ośrodka Pomocy Społecznej w Policach wskaźniki ilustrujące sytuację na rynku pracy dla osób niepełnosprawnych są bardzo niekorzystne i dowodzą pogłębiających się nierówności w dostępie do pracy między osobami niepełnosprawnymi a sprawnymi, co w znacznej mierze związane jest z dostępem do komunikacji oraz odległością do miejsc pracy. Według danych pochodzących z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie na 31.12.2022 r. na terenie województwa zachodniopomorskiego, ogólna liczba zarejestrowanych bezrobotnych osób niepełnosprawnych wyniosła 3 924. Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych stanowiła 4,9% ogólnej liczby bezrobotnej ludności województwa. Wśród niepełnosprawnych bezrobotnych kobiety stanowiły 46,8%, a mężczyźni 53,2%. Natomiast na terenie powiatu polickiego, według danych pochodzących z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie w 2022 r., bez pracy pozostawało 105 osób niepełnosprawnych, tj. 4,3% ogółu bezrobotnych, w tym 62 kobiety. Sytuacja osób niepełnosprawnych na zachodniopomorskim rynku pracy wymaga

szczególnej uwagi instytucji rynku pracy oraz podjęcia kompleksowych działań na rzecz tej grupy. Czynniki, które mają istotny wpływ na poszukiwanie i zdobycie przez niepełnosprawnych zatrudnienia, są względnie niski poziom posiadanych kwalifikacji zawodowych i mała aktywność na rynku pracy oraz dodatkowo funkcjonujące społecznie stereotypy i uprzedzenia.

Na obszarze funkcjonowania LGD działa szereg organizacji, które podejmują działania na rzecz ochrony środowiska, upowszechniania kultury fizycznej i sportu, ochrony i promocji zdrowia oraz aktywizacji osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej i przeciwdziałania patologiom. Stowarzyszenia prowadzą także aktywną działalność. Podejmują działania w obszarach na rzecz wyrównania szans osób z upośledzeniem umysłowym, zraszają osoby niepełnosprawne intelektualnie, członków ich rodzin, opiekunów prawnych i przyjaciół w celu tworzenia warunków przestrzegania wobec nich praw człowieka i promowania ich aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Oferta spędzania czasu wolnego oraz działalność kulturalna i sportowa jest również przedmiotem działania organizacji pozarządowych.

SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ, SYNERGIA

Lokalna Strategia Rozwoju to spójny zestaw operacji mających na celu osiągnięcie lokalnych celów i potrzeb, który przyczynia się do osiągnięcia celów UE odnośnie inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju. Zapewnienie spójności, synergii i komplementarności przedsięwzięć jest jedną z kluczowych cech Lokalnej Strategii Rozwoju. Zapewnienie powiązań przestrzennych, problemowych, proceduralno - instytucjonalnych, międzyokresowych a także źródeł finansowania pomiędzy działaniami pozwoli na uzyskanie trwałości podejmowanej interwencji oraz efektywności wprowadzanych zmian i rozwiązywania zidentyfikowanych problemów.

Przedsięwzięcia w ramach LSR będą wdrażane z uwzględnieniem następujących zasad:

- 1) zasada synergii;
- 2) zasada spójności;
- 3) zasada komplementarności.

1) Zasada synergii będzie realizowana poprzez realizację przedsięwzięć i działań w oparciu o współfinansowanie z różnych źródeł, których celem jest oddziaływanie na rozwiązanie zidentyfikowanych problemów. LSR przewiduje szereg przedsięwzięć zaplanowanych ze środków budżetowych, środków pomocowych: RLKS w ramach Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027 oraz EFS+ w ramach realizacji celu szczegółowego (h) w zakresie aktywnej integracji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej. Natomiast podejście LEADER będące instrumentem RLKS w ramach EFRROW będzie realizować cele szczegółowe w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w tym przede wszystkim promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznej i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa. Niezależnie od możliwości wsparcia w ramach RLKS ze środków dostępnych w LSR beneficjenci działań LSR będą mogli aplikować również o inne środki wsparcia zewnętrznego. W LSR wprowadzono zatem mechanizmy zapewniające spójność i komplementarność wsparcia.

Zasada synergii została przewidziana już na etapie programowania przez określenie przedsięwzięć, które kompleksowo przyczynią się do rozwiązywania zdefiniowanych problemów określonych w diagnozie stanu aktualnego w odniesieniu do problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej oraz technicznej. Poszczególne przedsięwzięcia odpowiadać będą zidentyfikowanym problemom i potencjałom. Efekt synergii będzie dodatkowo weryfikowany na etapie oceny każdego z projektów.

2) Zasada spójności oznacza skupienie prowadzonych działań na obszarze LGD obejmującym zdiagnozowany obszar w zakresie występujących potencjałów i problemów. Zasada spójności odnosi się do zintegrowanych działań

na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki skoncentrowanych terytorialnie i prowadzonych przez różnych interesariuszy na podstawie LSR. Realizowane będą działania mają przyczynić się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym zidentyfikowanym na terenie LGD.

Przedsięwzięcia zostały wskazane po przeprowadzeniu kompleksowej diagnozy społeczno – gospodarczej z uwzględnieniem partycypacji społecznej przez Biuro LGD. Z uwagi na szereg zidentyfikowanych problemów na etapie diagnozy planowane projekty pogrupowano w przedsięwzięcia, w taki sposób, aby osiągnąć efekt synergii przez połączenie oddziaływania interwencji.

Komplementarność działań odnosi się do zapewnienia komplementarności w aspekcie: programowym, przestrzennym, problemowym, proceduralno - instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.

1. Komplementarność programowa

W ramach komplementarności programowej należy wskazać dotychczasowe działania w obszarze LGD realizowane były ze środków UE i środków budżetowych w okresie programowania 2007 – 2014 oraz samodzielnie przez JSFP oraz III sektor w okresie programowania 2014-2020. W konsekwencji dotychczasowych działań doszło do aktywizacji środowisk lokalnych, liderów lokalnych, środowisk pozarządowych oraz utrwalenia idei współpracy, a część osób biorących udział w aktualnych pracach nad przygotowaniem programu była aktywna podczas wcześniejszych konsultacji. Analiza sfery społecznej wskazuje, że komplementarność programowa w aspekcie podmiotowym i przestrzennym została wypracowana w ramach realizacji programu w latach 2007 – 2014 a obecnie będzie kontynuowana i rozwijana. Komplementarność programowa będzie realizowana przez wdrożenie programu spójnego wewnątrz, zgodnego w założeniach z dokumentami obowiązującymi, w tym: dokumentami strategicznymi na poziomie gmin, powiatu, województwa, kraju.

2. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna została zapewniona poprzez identyfikację głównych projektów skierowanych na rozwiązanie konkretnych problemów w obszarze LGD. Zdefiniowanie przedsięwzięć zostało poprzedzone analizą obszaru pod względem wdrażania najbardziej efektywnych rozwiązań dla uzyskania zakładanych zmian. W ramach komplementarności przestrzennej istotne jest powiązanie pomiędzy procesem rozwoju LGD, rozwoju poszczególnych gmin i regionu. Do takich działań należy prowadzenie szkoleń zawodowych, mających wpływ na zmniejszenie bezrobocia, zagospodarowanie terenów jako tworzenie przestrzeni rekreacyjnej nie tylko dla mieszkańców. Przedsięwzięcia uzupełniają się wzajemnie i skierowane są na osiągnięcie celu jakim jest podniesienie jakości życia w obszarze LGD. Głównymi przedsięwzięciami są projekty społeczne, które będą skoncentrowane w obrębie LGD. Żaden z projektów realizowanych w obszarze nie nosi znamion przenoszenia problemów na inne tereny, nie będzie również prowadzić do niepożądanych efektów społecznych takich jak wykluczenie czy segregacja. Komplementarność przestrzenna została zapewniona na etapie przygotowywania LSR z zapewnieniem szerokiej partycypacji społecznej przez osoby zrzeszone w stowarzyszeniu na etapie diagnozy, analizy potrzeb i potencjałów oraz zgłaszania przedsięwzięć.

3. Komplementarność problemowa.

Opracowanie programu zostało poprzedzone rzetelną, wielowymiarową diagnozą oraz umożliwiło zidentyfikowanie słabości oraz potencjałów obszaru LGD. Zidentyfikowanie specyficznych cech obszaru oraz uwarunkowań wewnętrznych pozwoliło na stworzenie zindywidualizowanej wizji oraz działań służących rozwiązaniu problemów.

Na etapie identyfikowania problemów oraz określenia wizji, celów i kierunków zapewniono pełną partycypację społeczną co zostało opisane szczegółowo w rozdz. III. Partycypacyjny charakter LSR. Diagnoza została zwieńczona analizą, w rozdziale IV Analiza potrzeb i potencjałów, która identyfikowała problemy oraz ich genezę w połączeniu z diagnozą określoną w rozdziale II. Charakterystyka ludności i obszaru, co w konsekwencji pozwoliło na zidentyfikowanie przedsięwzięć zorientowanych na usuwanie konkretnych przyczyn

występowania problemów społecznych. Na poziomie przedsięwzięć komplementarność problemowa jest zapewniona przez identyfikację poszczególnych projektów, przy założeniu że projekty nieinwestycyjne i inwestycyjne oraz realizowane przez poszczególne grupy beneficjentów wzajemnie się dopełniają przy rozwiązywaniu problemów społecznych.

4. Komplementarność proceduralno – instytucjonalna

Zostanie zapewniona poprzez przyjęcie spójnego systemu wdrażania procesów strategii, składającego się

z:

- systemu zarządzania;
- systemu monitorowania postępów realizacji programu;
- systemu aktualizacji.

Komplementarność, spójność i synergia LSR będzie realizowana w dwóch etapach, na etapie programowania oraz wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Na etapie programowania komplementarność, spójność i synergia zostały zapewnione przy tworzeniu LSR i określaniu zakresu tematycznego. Przeprowadzone konsultacje i współudział szerokiego grona partnerów w procesie powstawania LSR pozwolił na zintegrowanie lokalnych środowisk, które dostrzegają w realizacji strategii szanse na rozwiązanie kluczowych dla siebie i całego obszaru problemów. Dotyczy to zarówno sektora publicznego, społecznego - reprezentowanego przez szereg lokalnych stowarzyszeń, jak i przedsiębiorców reprezentujących różne kierunki rozwoju.

Skuteczne zarządzanie rozwojem lokalnym wymaga koordynacji podejmowanych działań na szczeblu lokalnym z warunkami tworzonymi przez dokumenty strategiczne wyznaczające kierunki rozwoju regionu i kraju. W przypadku Lokalnej Strategii Rozwoju Dobre Gminy w poszczególnych celach zintegrowano działania podejmowane przez jednostki sektora finansów publicznych, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, organizacje pożytku publicznego i rolników. LSR jest spójna z poszczególnymi dokumentami strategicznymi dla obszaru działania LGD na poziomie gmin członkowskich i powiatu, województwa zachodniopomorskiego oraz innych dokumentów strategicznych dotyczących rozwiązywania problemów społecznych, ochrony środowiska i ochrony zabytków.

Tabela nr 11. Zgodność celów lsr z dokumentami strategicznymi innego szczebla:

DOKUMENTY STRATEGICZNE INNYCH SZCZEBLI DLA OBSZARU LSR	Cele Lokalnej Strategii Rozwoju lokalnej Grupy Działania Dobre Gminy na lata 2023-2027		
	CEL I: Poprawa dostępu do małej infrastruktury	CEL II: Włączenie społeczne	CEL III: Wzmocnienie konkurencyjności obszaru
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	<p>Cel szczegółowy 2: „Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych”</p> <p>Kierunek interwencji:</p> <p>2.1 – Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego,</p> <p>2.2 – Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym</p>	<p>Cel szczegółowy 1: „Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym”,</p> <p>Kierunek interwencji:</p> <p>1.5 – Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów,</p> <p>Cel szczegółowy 2: „Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych”</p> <p>Kierunek interwencji:</p> <p>2.1 – Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego,</p>	<p>Cel szczegółowy 2: „Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych”</p> <p>Kierunek interwencji:</p> <p>2.1 – Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego,</p>
Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2030 roku	<p>II CEL STRATEGICZNY „Dynamiczna Gospodarka”</p> <p>III CEL STRATEGICZNY „Sprawny Samorząd”</p> <p>3.3</p> <p>Zapewnienie zintegrowanej i wydolnej infrastruktury</p> <p>II CELSTRATEGICZNY „ Dynamiczna Gospodarka”</p>	<p>I CEL STRATEGICZNY „Otwarta społeczność”</p> <p>1.2</p> <p>Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu</p> <p>1.3</p> <p>Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego</p>	<p>II CEL STRATEGICZNY „ Dynamiczna Gospodarka”</p> <p>2.2</p> <p>Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu</p>

	2.2 Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu		
Strategia Rozwoju Powiatu Polickiego	Cel strategiczny 6.2. Rozwój infrastruktury społecznej. Cel strategiczny 6.3. Rozwój turystyki (rekreacji i sportu)	Cel strategiczny 6.2 Rozwój infrastruktury społecznej	Cel strategiczny 6.4 Aktywizacja lokalnego rynku pracy
Strategia Rozwoju Gminy Dobra	Cel strategiczny - Ochrona i właściwe wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego Gminy Dobra	Cel strategiczny - Stworzenie warunków dla rozwoju społeczno – zawodowego miejscowej ludności.	Cel strategiczny - Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i poprawa warunków rozwoju małych przedsiębiorstw
Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kołbaskowo	Cel strategiczny 4 Rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej Gminy Kołbaskowo. Cel strategiczny 2 Poprawa stanu infrastruktury technicznej i ochrona środowiska.	Cel strategiczny 4 Rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej Gminy Kołbaskowo.	Cel strategiczny 4 Rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej Gminy Kołbaskowo. Cel strategiczny 1 Wzmacnianie potencjału gospodarczego.
Strategia Rozwoju Gminy Police	Priorytet II. Trwały rozwój gospodarczy. CEL 4. Rozwój turystyki, sportu i rekreacji. Priorytet III Poprawa jakości życia mieszkańców CEL 3. Dostęp do atrakcyjnej oferty sportowo – rekreacyjnej. CEL 7. Promocja zdrowia. Priorytet IV. Zachowanie, ochrona i wykorzystanie walorów środowiska naturalnego.	Priorytet III. Poprawa jakości życia mieszkańców. CEL 2. Dostęp do zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty kulturalnej. CEL 3. Dostęp do atrakcyjnej oferty sportowo – rekreacyjnej. CEL 4. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu CEL 5. Wspieranie aktywności lokalnej	Priorytet II. Trwały rozwój gospodarczy. CEL 1. Dywersyfikacja gospodarcza gminy.

	<p>CEL 2. Rewitalizacja i ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy.</p> <p>CEL 3. Zagospodarowanie terenów zielonych</p>		
<p>Strategia Rozwoju Gminy Nowe Warpno</p>	<p>OBSZAR STRATEGICZNY 2 DZIEDZICTWO, TURYSTYKA I OFERTA WOLNEGO CZASU</p> <p>Cel strategiczny 2 Atrakcyjna i rozwijająca oferta wykorzystania wolnego czasu, bazująca na historii i dziedzictwie kulturowym oraz walorach przyrodniczo – krajobrazowych gminy.</p> <p>2.1 Ochrona dziedzictwa historycznego oraz Wzmocnienie roli kultury w procesach rozwoju społecznego i gospodarczego gminy i jej mieszkańców.</p> <p>Cel strategiczny 2.2 Atrakcyjna i rozwijająca oferta wykorzystania wolnego czasu, bazująca na historii i dziedzictwie kulturowym oraz walorach przyrodniczo – krajobrazowych gminy.</p> <p>Cele operacyjne:</p>	<p>OBSZAR STRATEGICZNY 4 KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY</p> <p>Cel operacyjny 4.3 Strategiczne zarządzanie rozwojem gminy, służące wzrostowi i włączeniu społecznemu i gospodarczemu.</p> <p>Cel strategiczny 4 System usług publicznych wysokiej jakości, dostosowany do potrzeb i oczekiwań społecznych, odpowiadający wyzwaniom współczesności, gwarantujący rozwój wspólnoty samorządowej gminy.</p>	<p>OBSZAR STRATEGICZNY 1 GOSPODARKA I RYNEK PRACY</p> <p>Cel strategiczny 1 Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka lokalna, wykorzystująca uwarunkowania, tradycje i specjalizacje lokalne oraz przedsiębiorczość mieszkańców.</p> <p>1.2 Rozwój i promocja lokalnej przedsiębiorczości, handlu i usług</p> <p>1.3 Rozwój obszarów wiejskich, rolnictwa i branż pośrednich</p> <p>1.4 Wspieranie aktywności zawodowej mieszkańców</p>

	<p>2.1 Ochrona dziedzictwa historycznego oraz Wzmocnienie roli kultury w procesach rozwoju społecznego i gospodarczego gminy i jej mieszkańców.</p> <p>2.2 Rozwój infrastruktury oraz kreowanie spójnej oferty w zakresie sportu, rekreacji i wypoczynku, wzmacniających atrakcyjność osadniczą i turystyczną gminy.</p> <p>OBSZAR STRATEGICZNY 3 PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO</p> <p>Cel strategiczny 3 Komfort i bezpieczeństwo mieszkańców w wymiarze środowiskowym, przestrzennym i komunikacyjnym.</p> <p>3.3 Ochrona i kształtowanie krajobrazu oraz funkcjonalne zarządzanie przestrzenią.</p>		
--	---	--	--

Rzetelna analiza dokumentów strategicznych pozwoliła na lepsze wpasowanie przyjętych priorytetów rozwoju określonych w LSR w kierunku rozwoju przyjęte przez samorządy lokalne i regionalne. Dzięki poznaniu założeń niniejszych dokumentów, członkowie LGD posiadli lepszą orientację, jakie konkretne problemy są najbardziej istotne dla społeczności lokalnej i środowiska. LSR zapewnia spójność i komplementarność działań z innymi podmiotami i strategiami rozwoju, co pozwoli uzyskać efektów dodatkowości i synergii wobec działań realizowanych przez inne podmioty.

Cele i przedsięwzięcia określone w LSR wynikają z diagnozy obszaru oraz przeprowadzonej analizy. Spójność, komplementarność i synergia w ramach LSR dotyczy przede wszystkim działań prowadzonych w ramach określonych grup problemów/działań zwanych przedsięwzięciami. W ramach niniejszej strategii planuje się realizację przedsięwzięć, które w efekcie mają się przyczynić do realizacji celów i osiągnięcia określonej wizji obszaru. Spójność, komplementarność i synergia w ramach LSR dotyczy również związków między różnymi partnerami społecznymi, gospodarczymi i publicznymi zaangażowanymi w rozwój lokalny obszaru.

We wszystkich przedsięwzięciach zakłada się udział przedstawicieli różnych sektorów w podejmowaniu działań, inwestycji ukierunkowanych na osiągnięcie wspólnych celów rozwoju obszaru. Działania wdrażane w ramach LSR będą monitorowane przez LGD zarówno na etapie podejmowania decyzji o wyborze operacji zgodnych z LSR, jak i prowadzenia ewaluacji pod kątem osiąganych wskaźników produktów, rezultatów i oddziaływania na rozwój obszaru. Przedsięwzięcia zmierzające do realizacji poszczególnych celów są odpowiedzią na zidentyfikowane wspólnie ze społecznością lokalną szanse i zagrożenia, mocne i słabe strony, co w rezultacie pozwala na ich adresowanie w kluczowe dla rozwoju regionu problemy.

Opracowana strategia zakłada realizację kolejnych celów poprzez konsekwentne wdrażanie wybranych przedsięwzięć.

Tabela Nr 12. Spójność, komplementarność i synergia obszaru, zasobów i podmiotów obszaru LSR.

CEL I: Poprawa dostępu do małej infrastruktury
<p>Spójne i komplementarne podejście:</p> <p>1.1 rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej</p> <p>1.2 działania kształtujące świadomość społeczną nt. ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR</p>
<p>Metody realizacji przedsięwzięcia:</p> <p>Realizacja w oparciu o operacje dotyczące poprawy dostępu do infrastruktury publicznej poprzez budowę nowych i rozwój istniejących infrastruktur publicznych, tj. tereny rekreacyjne, sportowe oraz operacji mających na celu wspieranie lokalnego dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego obszaru objętego LSR z poszanowaniem środowiska naturalnego, tj. aleje przyrodnicze, zagospodarowanie nadbrzeży, punkty przyrodnicze przy trasach rowerowych, ścieżkach przyrodniczych, szlaki przyrodnicze.</p> <p>Realizacja w ramach PS WPR. Operacje klasyczne.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gmina Dobra: Rozbudowa terenów rekreacyjnych 2. Gmina Kołbaskowo: Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych 3. Gmina Police: Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych 4. Gmina Nowe Warpno. Zagospodarowanie terenu nabrzeża
<p>Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: JSFP (1.1.), NGO (1.2)</p>
<p>Integrowanie różnych zasobów i branż działalności gospodarczej:</p> <p>W ramach realizacji przedsięwzięć celu I nastąpi integracja społeczności lokalnych i ich liderów, lokalnych przedsiębiorców, rolników i ngo wokół nowych przestrzeni.</p>
<p>Odpowiedź na zidentyfikowaną potrzebę i potencjał:</p>

Identyfikacja potrzeb w sferze przestrzennej.

Niezagospodarowane przestrzenie publiczne.

Niedostateczna liczba atrakcyjnych terenów publicznych, w tym urządzonych terenów rekreacji i wypoczynku.

Niewykorzystany potencjał wynikający z lokalizacji LGD w strefie nadwodnej, o wyjątkowych walorach przyrodniczych i historycznych.

Identyfikacja potrzeb w sferze społecznej

Problemy społeczne związane z wykluczeniem społecznym grup defaworyzowanych: seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, młodzież do 25 r.ż.

Znaczący wzrost liczby mieszkańców.

Niedostateczna oferta spędzania czasu wolnego dla poszczególnych grup społecznych.

Identyfikacja potrzeb w sferze gospodarczej

Niedostatecznie zagospodarowane przestrzenie publiczne stanowiące otoczenie dla branży gastronomicznej i rekreacyjnej.

Identyfikacja potencjałów w sferze przestrzennej

Wyjątkowe walory przyrodnicze, krajobrazowe, obszary ochronne, położenie.

Identyfikacja potencjałów w sferze społecznej

Duża liczba organizacji pozarządowych działająca i aktywna w szerokim spektrum.

Identyfikacja potencjałów w sferze gospodarczej

Atrakcyjne otoczenie do rozwoju branży agroturystycznej, gastronomicznej

CEL II: Włączenie społeczne

Spójne i komplementarne podejście:

2.1 aktywizacja osób z grup w niekorzystnej sytuacji

2.2 utworzenie lub wyposażenie przestrzeni sprzyjających włączeniu społecznemu

Metody realizacji przedsięwzięcia:

2.1 - przedsięwzięcie realizować będzie działania przeznaczone głównie dla osób z grup w niekorzystnej sytuacji (seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, młodzież do 25 r.ż, dzieci, osoby bezrobotne). Przygotowanie działań, które będą tworzyły okazję do rozwoju merytorycznego i inicjatyw społecznych – w tym inicjatyw edukacyjnych, poradnictwa i doradztwa, finansowanie przedsięwzięć, warsztatów, spotkań, kursów, Przedsięwzięcie finansowane z EFS +. Projekty grantowe.

2.2 - Przedsięwzięcie ukierunkowane na stworzenie i wykorzystanie miejsc, w których odbywać się będą spotkania i szkolenia dla osób z grup w niekorzystnej sytuacji, a także imprezy o charakterze integracyjnym, tematyczne. Zadania w ramach tego przedsięwzięcia związane będą z doposażeniem takich miejsc, głównie w przestrzeniach i budynkach już istniejących np, domy kultury, świetlice wiejski, ośrodki samopomocy, kluby, centra przedsiębiorczości lokalnej, tereny rekreacyjne, turystyczne itp. Realizacja w ramach PS WPR. Projekty grantowe i operacje własne.

Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: NGO, mieszkańcy obszaru LSR ze szczególnym uwzględnieniem osób w niekorzystnej sytuacji, JST, jednostki kultury, przedsiębiorcy

Integrowanie różnych zasobów i branż działalności gospodarczej: W ramach realizacji przedsięwzięć celu II nastąpi integracja społeczności lokalnych i ich liderów, lokalnych przedsiębiorców, rolników i ngo. Do realizacji zadań zostaną wykorzystane lokalne zasoby w postaci domów kultury, świetlic wiejskich, ośrodków samopomocy i centrów przedsiębiorczości.

Odpowiedź na zidentyfikowaną potrzebę i potencjał:**Identyfikacja problemów w sferze społecznej**

Bezrobocie wśród osób młodych oraz z niskim wykształceniem.

Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej.

Problemy społeczne związane z wykluczeniem społecznym grup defaworyzowanych: seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, młodzież do 25 r.ż.

Znaczny wzrost liczby mieszkańców.

Niedostateczna oferta spędzania czasu wolnego dla poszczególnych grup społecznych.

Identyfikacja problemów w sferze przestrzennej i infrastrukturalnej

Niedostateczna liczba atrakcyjnych terenów publicznych, w tym urządzonych terenów rekreacji i wypoczynku. Niewykorzystany potencjał wynikający z lokalizacji LGD w strefie nadwodnej, o wyjątkowych walorach przyrodniczych i historycznych.

Identyfikacja problemów w sferze gospodarczej

Niedostatecznie zagospodarowane przestrzenie publiczne stanowiące otoczenie dla branży gastronomicznej i rekreacyjnej.

Identyfikacja potencjałów

Identyfikacja potencjałów w sferze społecznej

Duża liczba organizacji pozarządowych działająca i aktywna w szerokim spektrum.

Wzrost liczby mieszkańców młodych i wykształconych.

Identyfikacja potencjałów w sferze przestrzennej i infrastrukturalnej

Nowa infrastruktura rekreacyjna, w tym sieciowa.

Wyjątkowe walory przyrodnicze, krajobrazowe, obszary ochronne, położenie.

Identyfikacja potencjałów w sferze gospodarczej

Atrakcyjne otoczenie do rozwoju branży agroturystycznej, gastronomicznej.

Wzrost liczby mieszkańców.

CEL III: Wzmocnienie konkurencyjności obszaru

Spójne i komplementarne podejście:

3.1 podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej

3.2 rozwój przedsiębiorczości

Metody realizacji przedsięwzięcia:

przedsięwzięcie realizować będzie działania przeznaczone głównie dla osób z grup w niekorzystnej sytuacji.

Przygotowanie działań, które będą tworzyły okazję do rozwoju merytorycznego i inicjatyw społecznych – w tym inicjatyw edukacyjnych, poradnictwa i doradztwa, finansowanie przedsięwzięć i wyposażenia.

Przedsięwzięcie finansowane z EFS +. Projekty grantowe.

Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: mieszkańcy obszaru LSR, przedsiębiorcy, ngo

Integrowanie różnych zasobów i branż działalności gospodarczej: **DOPISAĆ**

Identyfikacja problemów w sferze społecznej

Bezrobocie wśród osób młodych oraz z niskim wykształceniem.

Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej.

Problemy społeczne związane z wykluczeniem społecznym grup defaworyzowanych: seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, młodzież do 25 r.ż.

Identyfikacja problemów w sferze przestrzennej i infrastrukturalnej

Niewykorzystany potencjał wynikający z lokalizacji LGD w strefie nadwodnej, o wyjątkowych walorach przyrodniczych i historycznych.

Identyfikacja problemów w sferze gospodarczej

Funkcjonowanie dużych zakładów pracy/ brak dywersyfikacji.

Niski poziom innowacyjności lokalnej gospodarki.

Niedostatecznie zagospodarowane przestrzenie publiczne stanowiące otoczenie dla branży gastronomicznej i rekreacyjnej.

Niska aktywność gospodarcza.

Identyfikacja potencjałów

Identyfikacja potencjałów w sferze społecznej

Duża liczba organizacji pozarządowych działająca i aktywna w szerokim spektrum.

Struktura społeczna oparta na mieszkańcach w wielu produkcyjnym.

Wzrost liczby mieszkańców młodych i wykształconych.

Identyfikacja potencjałów w sferze przestrzennej i infrastrukturalnej

Wyjątkowe walory przyrodnicze, krajobrazowe, obszary ochronne, położenie.

Dobre połączenia komunikacyjne.

Identyfikacja potencjałów w sferze gospodarczej

Dobre otoczenie do rozwoju branży agroturystycznej, gastronomicznej.

Położenie przygraniczne.

Wzrost liczby mieszkańców.

V. CELE I WSKAŹNIKI

Podczas przeprowadzonych spotkań ze społecznością lokalną zdiagnozowano szereg potrzeb i wyzwań, które zostały zebrane w trzy cele główne:

- I. Poprawa dostępu do małej infrastruktury
- II. Włączenie społeczne
- III. Wzmocnienie konkurencyjności obszaru

Cele i przedsięwzięcia są bezpośrednio powiązane z diagnozą obszaru, a ich wybór i sformułowanie wynika z diagnozy problemów, grup docelowych i obszarów interwencji. Cele, które bazują na możliwym do wykorzystania potencjale obszaru uwzględniają również realne możliwości stowarzyszenia oraz jego wcześniejsze doświadczenie. Cele, których realizacja jest przewidziana na lata 2023 – 2027 w ramach budżetu opisanego w kolejnych rozdziałach, będą zrealizowane poprzez przedsięwzięcia.

Zaplanowane cele stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy jakimi są:

1. Niedostateczne wykorzystanie zasobów turystycznych, przyrodniczych, rekreacyjnych
2. Zagrożenie wykluczeniem społecznym ze względu na niskie kwalifikacje lub wiek i niewystarczającą ofertę ciekawego spędzania czasu wolnego,
3. Niska aktywność mieszkańców
4. Wzrost ilości mieszkańców i ich zapotrzebowania na szereg usług

W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy zaplanowano trzy kluczowe cele i wskaźniki, które przyczynią się do rozwiązania zdiagnozowanych problemów w oparciu o potencjał obszaru.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach RLKS, sposób ich realizacji wraz grupami docelowymi i zaplanowanym budżetem przedstawia załącznik nr 1 do LSR.

POTENCJAŁ

las, dostęp do terenów nadwodnych, tereny widokowe, NATURA 2000, bliskość Szczecina.

POTRZEBY

wykorzystanie zasobów przestrzeni publicznej, poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznych o charakterze rekreacyjnym, zapewnienie dostępu do terenów rekreacyjnych, wykorzystanie zasobów naturalnych w kreowaniu przestrzeni

WYZWANIA

zaangażowanie młodzieży do 25 r.ż., włączenie seniorów 60+, włączenie osób w niekorzystnej sytuacji (biernych zawodowo, bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami), budowanie społeczności wyedukowanej, odpowiedzialnej za siebie, za rozwój, współpracującej, wykorzystanie potencjału obszaru gospodarczego i przyrodniczego z nastawieniem na rozwój turystyki, rekreacji, spędzania czasu wolnego

Cel 1 – Poprawa dostępu do małej infrastruktury. Cel będzie realizowany w oparciu o realizację operacji dotyczących poprawy dostępu do infrastruktury publicznej poprzez budowę nowych i rozwój istniejących infrastruktur publicznych, tj. tereny rekreacyjne oraz operacji mających na celu wspieranie lokalnego dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego obszaru objętego LSR z poszanowaniem środowiska naturalnego, tj. aleje przyrodnicze. **Źródłem finansowania będzie PS WPR.** Cel ten będzie zrealizowany poprzez dwa przedsięwzięcia:

Przedsięwzięcie 1.1 rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej

Budowa, przebudowa, rozbudowa terenów rekreacyjno sportowych, uzupełnienie istniejących terenów rekreacyjnych. Uzupełnienie dotychczasowych obiektów małej infrastruktury. Budowa alej przyrodniczych. Zagospodarowanie terenów wzdłuż nadbrzeży. Przedsięwzięcia mające na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej terenu LGD z wykorzystaniem i zachowaniem jego walorów przyrodniczych.

Wskaźniki produktu: liczba obiektów - 4

Wskaźniki rezultatu: liczba osób odwiedzających tereny rekreacyjne - 1000

Przedsięwzięcie 1.2 Działania kształtujące świadomość społeczną nt. ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR

Projekty włączające mieszkańców LGD, w tym: seniorów, młodzież, grupy w niekorzystnej sytuacji, osoby z niepełnosprawnościami. W ramach tego przedsięwzięcia będą podejmowane działania z zakresu profilaktyki zdrowia, tworzenia lub rozszerzania zajęć sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i rekreacyjnych. Działania kształtujące świadomość społeczną nt. ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR – wydarzenia rekreacyjne (warsztaty, konferencje, rajdy piesze i rowerowe, gry terenowe, publikacje). Pomoże to inicjować aktywność społeczności lokalnej oraz integrację mieszkańców. Szczególny nacisk będzie kładziony na włączenie do tego typu działań osób w niekorzystnej sytuacji.

Wskaźniki produktu: liczba wydarzeń – 6 rocznie

Wskaźniki rezultatu: liczba uczestników wydarzeń – 200 rocznie

Cel 2 – Włączenie społeczne. Cel będzie realizowany poprzez szkolenia i warsztaty dla grup osób w niekorzystnej sytuacji, które mogą znaleźć swoje miejsce poprzez samozatrudnienie lub zatrudnienie w istniejących na obszarze przedsiębiorstw. **Źródłem finansowania będzie z EFS+ oraz PS WPR (P 2.1).** Przewidziano realizację tego celu poprzez dwa przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie 2.1 aktywizacja osób z grup w niekorzystnej sytuacji.

W ramach tego przedsięwzięcia zaplanowano szkolenia, warsztaty, kursy przygotowujące do zawodu, wszelkie działania edukacyjne mające na celu aktywizację osób biernych zawodowo, poszukujących pracy i bezrobotnych. Przedsięwzięcie ma się przyczynić do podniesienia możliwości zatrudnienia osób w niekorzystnej sytuacji, wspomóc ich w procesie poszukiwania pracy, podnieść ich kwalifikacje.

Wskaźniki produktu: Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie - 32

Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie - 43

Wskaźniki rezultatu: Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 11 uczestników

Liczba osób poszukujących pracy – 19 uczestników

Liczba osób zatrudnionych – 11 uczestników

Przedsięwzięcie 2.2 utworzenie lub wyposażenie przestrzeni sprzyjających włączeniu społecznemu.

Przedsięwzięcia mające na celu przystosowanie miejsc do realizacji działań szkoleniowych. Wyposażenie świetlic, pracowni, salek edukacyjnych, miejsc spotkań i integracji osób w niekorzystnej sytuacji, młodzieży do 25 r.ż, seniorów (pracownia robótek...

Wskaźniki produktu: liczba miejsc objętych działaniem - 5

Wskaźniki rezultatu: liczba osób korzystających z miejsc - 75

Cel 3 – Wzmocnienie konkurencyjności obszaru. Cel będzie zrealizowany poprzez wsparcie istniejących przedsiębiorstw oraz osób, które chcą rozpocząć pozarolniczą działalność gospodarczą. Realizacja celu pozwoli na zwiększenie miejsc pracy. Będą premiowane za pomocą kryteriów wyboru pomysły innowacyjne, proponujące nowe rozwiązania lub nastawione na ochronę środowiska. **Źródłem finansowania będzie PS WPR.** Cel ten będzie realizowany poprzez dwa przedsięwzięcia:

Przedsięwzięcie 3.1 podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej.

Rozwój przedsiębiorczości w ramach samozatrudnienia w szczególności w sferze usług czasu wolnego, w tym turystyce, rekreacji, kulturze, zdrowiu, sporcie, gastronomii, innowacje wykorzystywane w turystyce, zachowanie i promowanie walorów obszaru.

Wskaźniki produktu: liczba rozpoczętych działalności - 4

Wskaźniki rezultatu: liczba nowych miejsc pracy - 4

Przedsięwzięcie 3.2 rozwój przedsiębiorczości.

Rozwój pozarolniczych usług w gospodarstwach rolnych wspierające m.in. gospodarkę czasu wolnego, turystykę, poprawa dostępności do lokalnych produktów rolnych. W ramach wsparcia preferowane będą projekty uwzględniające stosowanie nowych technologii, rozwiązań cyfrowych, rozwiązań zapewniających lub zwiększających dostępność.

Wskaźniki produktu: liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem - 3

Wskaźniki rezultatu: liczba nowych miejsc pracy – 3

CELE

1. Poprawa dostępu do małej infrastruktury
2. Włączenie społeczne
3. Wzmocnienie konkurencyjności obszaru

CELE I PRZEDSIĘWZIĘCIA

I. Poprawa dostępu do małej infrastruktury

1. rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
2. działania kształtujące świadomość społeczną nt. ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR

II. Włączenie społeczne

1. aktywizacja osób z grup w niekorzystnej sytuacji
2. utworzenie lub wyposażenie przestrzeni sprzyjających włączeniu społecznemu

III. Wzmocnienie konkurencyjności obszaru

1. podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej
2. rozwój przedsiębiorczości

Przedsięwzięcia w ramach celu	Grupy docelowe	Sposób realizacji
I. Poprawa dostępu do małej infrastruktury		
Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Grupy docelowe: Mieszkańcy LGD Beneficjenci: JSFP	Wspierane działania: Budowa, przebudowa, uzupełnienie istniejących terenów rekreacyjnych. Uzupełnienie dotychczasowych obietów małej infrastruktury. Budowa alej przyrodniczych. Przedsięwzięcia mające na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej terenu LGD z wykorzystaniem i zachowaniem jego walorów przyrodniczych.
Operacje konkursowe: operacje klasyczne		
Zakres zgodności z PS WPR		
poprawa dostępu do usług i infrastruktury		
<u>wskaźnik R.41PR łączenie obszarów wiejskich w Europie – cel 8 PS WPR, CS 8.P 4. – liczba osób korzystających</u>		
Działania kształtujące świadomość społeczną nt. ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR	Grupy docelowe: Mieszkańcy LGD Beneficjenci: Rolnicy i domownicy małych gospodarstw rolnych, przedsiębiorcy,	Wspierane działania: Projekty włączające mieszkańców LGD, w tym: seniorów/młodzież/ grupy w niekorzystnej sytuacji/ osoby z niepełnosprawnościami. Podejmowane działania z zakresu profilaktyki zdrowia, tworzenie/ rozszerzanie zajęć sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych/ edukacyjnych. Inicjowanie aktywności na rzecz społeczności lokalnej, projekty międzypokoleniowe, inicjowanie klubów zainteresowań. Działania kształtujące świadomość społeczną nt. ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR – wydarzenia rekreacyjne (warsztaty, konferencje, rajdy piesze i rowerowe, gry terenowe, publikacje). Przedsięwzięcie realizowane oddolnie

		przez mieszkańców, zagospodarowanie przestrzeni w małych miejscowościach. Przedsięwzięcie przyczyni się do rozwoju integracji mieszkańców, jej aktywizacji i włączeniu do tego typu działań osób w niekorzystnej sytuacji. Dodatkowo w ramach przedsięwzięcia będzie można realizować na powstałej przestrzeni wydarzenia, spotkania i imprezy przyczyniające się do większej współpracy społeczności lokalnej.
Operacje konkursowe:		
- projekty grantowe - projekty własne		
Zakres zgodności z PS WPR		
- integracja mieszkańców - wykorzystanie potencjału terenu		
<u>wskaźnik R.41PR łączenie obszarów wiejskich w Europie – cel 8 PS WPR, CS 8.P 4. – liczba osób korzystających</u>		

Przedsięwzięcia w ramach celu	Grupy docelowe	Sposób realizacji
II. Włączenie społeczne		
aktywizacja osób z grup w niekorzystnej sytuacji	<p>Grupy docelowe: mieszkańcy, w tym grupy w niekorzystnej sytuacji, osoby biernie zawodowo, ludzie młodzi do 25 r.ż., seniorzy powyżej 60 r.ż., osoby z niepełnosprawnościami</p> <p>Beneficjenci: stowarzyszenia, organizacje pożytku publicznego.</p>	<p>Wspierane działania: Szkolenia, warsztaty, przygotowanie do zawodu, wszelkie działania edukacyjne mające na celu aktywizację osób biernych zawodowo, poszukujących pracy i bezrobotnych. Przedsięwzięcie ma się przyczynić do podniesienia możliwości zatrudnienia osób w niekorzystnej sytuacji.</p>
Operacje konkursowe:		
Projekty grantowe , w tym: szkolenia, warsztaty, kursy, działania edukacyjne		
Zakres zgodności z EFS+:		
Zakres zgodności z PS WPR:		
- dostęp do wiedzy i edukacji		

wskaźnik R.1PR Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom		
utworzenie lub wyposażenie przestrzeni sprzyjających włączeniu społecznemu	Grupy docelowe: Seniorzy, młodzież, grupy w niekorzystnej sytuacji, osoby z niepełnosprawnościami Beneficjenci: stowarzyszenia, organizacje pożytku publicznego, ops, osp, jednostki kultury, sportu.	Wspierane działania: Przedsięwzięcia mające na celu przystosowanie miejsc do realizacji działań szkoleniowych. Wyposażenie świetlic, pracowni
Operacje własne. Projekty grantowe.		
Zakres zgodności z PS WPR - poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności; - włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji.		
Wskaźniki: wskaźnik R.42 promowanie włączenia		

Przedsięwzięcia w ramach celu	Grupy docelowe	Sposób realizacji
III. Wzmocnienie konkurencyjności obszaru		
Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej	Grupy docelowe: Mieszkańcy LGD Beneficjenci: Osoby planujące podjęcie działalności gospodarczej, przedsiębiorcy	Wspierane działania: Rozwój przedsiębiorczości w szczególności w sferze usług czasu wolnego, w tym turystyce, rekreacji, kulturze, zdrowiu, sporcie, gastronomii, lokalne produkty spożywcze, innowacje wykorzystywane w turystyce, zachowanie i promowanie walorów obszaru.
Operacje konkursowe: operacje klasyczne		
Zakres zgodności z PS WPR wskaźnik R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich (nowe miejsca pracy)		
Rozwój przedsiębiorczości	Grupy docelowe: Mieszkańcy LGD Beneficjenci:	Wspierane działania: Rozwój pozarolniczych usług w gospodarstwach rolnych wspierające m.in. gospodarkę czasu wolnego, turystykę, poprawa dostępności do

	<p>Rolnicy i domownicy małych gospodarstw rolnych, przedsiębiorcy,</p>	<p>lokalnych produktów rolnych. W ramach wsparcia preferowane będą projekty uwzględniające stosowanie nowych technologii, rozwiązań cyfrowych, rozwiązań zapewniających lub zwiększających dostępność.</p>
<p>Operacje konkursowe: operacje klasyczne</p>		
<p>Zakres zgodności z PS WPR</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich b) Nowe miejsca pracy 		
<p><u>wskaźnik R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich (nowe miejsca pracy)</u></p>		